

Sinka István

Szép értelme földi dolgainknak

Százhusz bujdosó ének

**Sinka István ismeretlen verseit összegyűjtötte,
válogatta, szerkesztette és az utószót írta:
Medvigy Endre**

Lektorálta: Döbrentei Kornél

© Sinka István örökösei

**A Szeghalmi Péter András Gimnázium
és a Vésztői Önkormányzat
kiadása, 1997.**

TARTALOM

Új holnapok jegyese vagyok

Március idusán
Ó, sugarak...
Ősz...
Ha úgy tetszik: virág
Fáradt ember tűnődése
Három cigány
A karavánhoz
A daloló lány
Ostrom alatt a város
Mavetett álom tüzes eke után
A mi szép ősünk
Egy halott naplójából
Vallomás őszikének
A hajnali rettegők
Anyámnak egy régi futásról üzenek
Az ásó
Kétségek napján
Az Isten
Új holnapok jegyese vagyok
Magyar remények himnusza
Béke
Tündöklő föld
Szonett valakinek az emlékkönyvébe

Csillaggal játszik egy bojtár

Pásztorének *(részletek)*
Denevérek honfoglalása *(részlet)*

Elvarázsolt élet

Elvarázsolt élet
Ádám a halmon
A hold halásza
„Csodatevő” kéz
Egy pesti költőhöz
Lázadnék értetek
Fut a hintó
Kétféleképp
Egykor és most
Íme a hazám
Bihari táj
Nem fa, nem húr
Határfokon
Fölzúgnak, mint este a hársak...
Alkonyatkor
Hosszú lé
Fohász

Dal esti síkságról

Öt hétig egy...
Esti hajó
Summások
Kívül a városon
A messzeségek orozója
Száll az idő
Jegykendő
Ifjak tanítása
Vacsora szabadság-estén
Egy hang a boglyahegyről
Új tanya
Búzavetéskor
Megbántott régi uraság
Vers, zsákos Száár Mátéhoz...
Borongós nap...
A mennydörgés hangjainál
Dal esti síkságról...
Gileád
Két kis tinó szarva fénylik
Mágori táj

A büntető nagy csillag kigyúl

Elszámolás
Kakukok kora
Szomorú viadal
Én ésők
Sasok
Egy kritikushoz
Vers a legyek vezéréhez
Várnak egy sárga csillagon...
Ím, a garas...
Egy ostrom utáni írőcskának
Szalmaevőkhöz
Sárcsillag
Pé ördögök között
A rossznyelvű
A szitkozódó
A dicsekvő
A kritikus
Aki úr, az - úr
Csinált „nagyok” szomorúsága
A sokkulacsos
Az akadémikus
Hazug, loncsos „Béke pap”
Kicsi kertben kapálgató
Vak tyúk
Új boltban csipás boltos

Hallgatni a romok alatt

Gyalogszáken
Boglyatűz
S eljövén egy őszi reggel...
Megcsalt szerető utolsó szava a hűtlen büszke
 lányhoz
 Síromból kiáltó
Sóhajtások porbasújtottaknak
 LXXXIX. Zsoltár
 Hókorona
 Hazug demokráciához
Csak még egyszer életembe' ...
Szegény ország naplementjén
 Nénikék összebújva
Egy régi császár szobra előtt
 Faluvégen
 Még mielőtt
 Bujdosó-ének
 Két dal
 Első felhő
 Örök ős

Poros kalapon égi gyöngy

Poros kalapon égi gyöngy
 Gergely gazda
 Föld Mihály verse
Lyányokkal való játszadozás
 Piros bor ének
 Öreg faluban öreg ember
 Ijesztő távolság
 Nagy példa
 Dalomi révnél
Szép értelme földi dolgainknak
 Kislócán ülök...
 Telelő ember
Kórótűz kegyetlen csillagok alatt

Új holnapok jegyese vagyok

Március idusán

A szót,
mely tűzként lobogva
s viharzó erővel
elröppent egykor,
örök, messzi fények
szent papjai előtt
kimondom most én is:
Március!... Szabadság!
Ezt zengik az örök,
messzi kék hegyek,
a róna, az éther,
s a költő nevével
ezt zúgja a vérem;
mert rút a járom
és rút a szolgaság!
Felködlő arcukat
az érkező századok
mossák meg majd fénnel,
hogya ideérnek,
hol Petőfi emléke
- magyar föld csudája -
soha ki nem húnyó
csillagként világol
minden árnyakon át,
gyötrött hazám egén.
S amit most tűzszívem
a napba lobogtat,
bámulják akkor is
s zúgják túl az Időn:
Március!... Szabadság!

Magyar Falu, 1931. március 15.

Ó, sugarak...

Ó, sugarak, ti pompázó dús színek,
fonódó, enyhe, halk melódiák
s virágok harmatán lángoló rubinok,
jertek: bágyadtak és fájnak most a szívek
s hódolva hajlonganak felétek a fák;

süket, vak árnyékba sápadnak a kínok.
Fény és türkiz éter - ó, lángoló világ! -
siessetek! Még álmodó csírákat ringat az ómagtár,
s ibolyát ígérnek a messzi, néma dombok;
szent mámorokban remeg a régi tőke,
mert örök vágya most is: tűzereje nektár.
S ó, lássátok: a föld haja bódult száz csudákba bomlott.
Tűz, fény és levegő, ó, most titeket dalollak!
Siessetek! Az aklok fáradt csendje új ütemre lüktet,
mint tüzes, nagy piros szív, mit különös, szent vágy hevít.
Ó, sugarak! A szín, a fény s a tónusok lángolón egybefolyanak,
s a Tavasz tűzecsettel babrál a palettán,
hogy a fáradt földre kenje drága smaragd színeit.

Vésztő, 1931, Magyar Falu, 1931. május 3

Ősz...

Fű, fa, virág, dal ma mind olyan szomorú,
Ó, ősz rőthajú Október, te zöld aranyú
pergesd csak, pergesd ezernyi sárga, holt
leveledet s mondd nekik így: Hullongjatok!
S míg édes mákonyoddal ízesül új borod
s drága, ritka fényt szór hideg, kába hold,
jőjj, hervadt ősz s hallgasd: sír az őszi síp.
Ma még úgyis szeretlek, ma még úgyis imádlak,
te rőthajú kedves, képe a méla bájnak.
Mert holnap már, lehet: egy holt sziget
leszel te is s köröttes néma roncsok
vergődnek majd, te szép, te múltó! Sárguló lombot,
piros levelet adsz most nekem? A nyár, úgy-e, messze ment?
Csatold le hát ragyogó övedet s várj míg lehet,
Ó, ősz, te szép, te múltó, te hervadt, te szent.

Magyar Falu, 1931. október 11.

Ha úgy tetszik: virág

Életem - a földem. Megkaptam.
És vele a bűm is.
Ez az örömöm s ez a bánatom.
S leng vele sorsom erre-arra.

Nékem: szabad út. Másnak: tilalom.
Anyám szűkölte, apám megkereste,
drága, drága föld ez. Dúl érte annyi sarc.
Nemléte: halálom. A léte: vad viszály.

Termése: kenyér, élet és falomb.
Sarkaiból soha kivetni nem lehet:
egy a világgal. Megmarad.

S ez a lelkem bölcsőringatója;
ha úgy tetszik: virág apám kalapjáról.
Síkján olykor magyar tragédia pereg.

Magyar Falu, 1931. november 8., Himnuszok Kelet kapujában, 1933.

Fáradt ember tünődése

Országúton hóbaesve:
Úgy lep el egy téli este
Lábamnyomát temetve majd?
Az ég sem lesz holdvilágos?...
A boldogság messze szálldos
S kerül engem,
A kósza, merengő magyart?
Új nászon majd citera peng?
Engemet meg temet a csend,
Temet a tél s belep a hó?
S könnyek értem hullnak néha?
Vagy a vándor messzi, néma
Haldoklásán
A szél lesz csak a sirató?
S a túlvilág messzeségén,
Vagy ott lenn a sírom éjén,
Majd megszűnik a kín, a jaj?...
- Föld méhiben, síri csendben,
Ott majd szépen megpihenve,
Távol tőled,
Te földi gond s te földi baj!

Magyar Falu, 1932. január 31.

Három cigány

- Lenau -

Láttam egyszer három cigányt,
heverték a fűben,
míg kocsimmal toronyiránt
a pusztát kerültem.

Egyik - nyilván önmagának -
hegedűjén játszott,
s rőt hajára esti árnyak
fontak rózsaláncot.

Másik fújta a kék füstöt
s úgy bámult utána,
mintha szétfoszló ezüstöt
kojtolna pipája.

Aludt vígan a harmadik
a cimbalma mellett,
arcán hintált a zöld csalit
s szívén álom lengett.

Ruhájukon száma se volt
a sok foltnak s rojtnak,
ám körülök egy se hajolt
semmi földi sorsnak.

A jó példa itten tűnik ki:
a lét búja helyett
álmodni kell s hegedülni
víg pipaszó mellett.

Ment a kocsim, porzott az út,
s én csak néztem rájuk,
megbámultam göndör hajuk
s éberszín orcájuk.

*Németből fordította: Sinka István
Magyar Falu, 1932. február 7.*

A karavánhoz

Megálljatok! Vissza, nyűtt csapat!
Villogó szemmel ki mered ott előre?
Egy őrszem ő, az üzött, árva, dőre,
vad rengések fia, ki bútól sápatag.

Gyűjtsatok itt tüzet és álljon a karaván.
Ez a forrás mienk! Ez szikla szent!
Köröskörül - ó, nézzétek! - messze lent,
kínoktól vereslik ég, föld egyaránt.
Álljatok meg itt! - Hej, nem lesz soha szombat!
A tűz pattog-é? - halljátok? - vagy vágyaink zokognak?
Némulj, zajongó kor! ... Akinek nincs szavok,
most vad lihegéssel támadnak a résnek -
És tusára raggyannak a tompafényű kések -
Á, érzitek?! - A szél, a szél... már hozza a... vérszagot.

Magyar Falu, 1932. július 3.

A daloló lány

A daloló lány
szavában
ott fénylik
a Duna ezüst szalagja,
a búzaföldek csendje,
a bor aromája,
az első
vajúdás szent
tűzkinú perce,
szín, fény,
szüreti mámor,
a ballagó
csordák esti mélasága,
a csatába
indulók néma remegése,
a tenger mélysége, a
csillagok magassága
és az a
hang,
amit együtt és mindörökké
csak az
Alföld napja dalol.

Seregszemle, 1932. augusztus 20., Szabadság, 1932. december 18.

Ostrom alatt a város

Ostromlom a várost
és szent tüzeket gyújtok
a síkon, a vaskapuk előtt.
Jöjjön hát a népem
és jöjjön velem
aki élni akar,
mert csudadolgokat lát,
ha ezek a tüzek
rávillannak a hegyek
kő-vállaiba,
hol a vívók
már rohannak és
eltűnnek a füstben -
ott megyek én is,
talpig ezüstben.
Kezemben kulcs,
forró ereimben
lázadt vér dobol,
amikor felnyitom ezt
az ezeréves zárat.
Jöjjön hát a népem
és jöjjön velem
aki élni akar!
Az ólomkapus várost
én ma szent igába hajtom,
hogy üszkös, mélysebű fiait
megitassam örömöm borából
s dalolhassak nekik
az örök, fehérítő tiszta parton.

Álláspon, 1933 október

Mavetett álm tűzes eke után

Magyar halmokon ó, magyar ősz
a partjaidon
már mennek teremő lázzal
az én tűzes ekéim
és egy diadalmas holnapon megpihennek
és akkor:
roppant harangzúgásban eljön a népem
és eljön a dél, hogy majd forró
és fehér
örömök karjain tovább ringassa
az én mavetett, nagy búzaszem-álmom,
mely örökre őszök és tavaszok sugárzó álma marad.

Szabadság, 1934. március 18., Gyula Regős, 1935 július

A mi szép ősünk

Szép volt mindig a mi ősünk
nagyon szép volt és nagyon fényes
és fájt benne egy ezeréves kín,
de a mi uraink azért
daloltak csak és szivaroztak,
míg messze kinn
lezárt szemmel sírtak fel a világtalan faluk,
mert nem volt hajnaluk soha...
...Szép őszben örömök, bánatok, szívek, arcok
mind-mind egy közös nagy temetőre hulltak.

Komádi és Vidéke, 1934. július 1., Vár, 1938 október

Egy halott naplójából

...., *És megvakultak*
hiú szemeim”...
Ady

Csontkezemmel ezeket
írtam tegnap:
Adynak.
Már olyan jó. Hangtalanok a hangok.
A szemeimben is
megvakultak a fények.
Csönd van.
Csak néha, mikor mélyen búgnak a harangok,
reszket meg még porom.
Fájnak az emlékek.
A csontom még nem törött, csak meztelen
és fehér.
Alszom.
Szívem hamujába nesztelen
kúszik egy fagyökér
és ezt
úgy érzem,
mint amikor régen
a Dunaparton este, lenn,
elnéztem a karcsú, villogó hajókat,
amint lassan-lassan távolodva
elvitték a szent, a tiszta álmodókat.

Komádi és Vidéke, 1934. július 15.

Vallomás őszikének

Úgy állok itt télben, viharban,
hamuban, tűzben,
mint nyugtalan vizek
partjain a fák,
mint hallgató síkok felett a holdtalan egek.
És úgy megyek néha
a lángjaid felé és úgy kereslek néha a halottak szemén,
mint akit
lombok és hegedűk
a földbe sirattak
ezelőtt régen.

...És úgy állok itt, mint a hegyek kövében
a hű folyondár
piros csillag-virága
és várlak egy fehér szikrájú téli délben,
hogy bátoríthassalak
ezzel a daloló,
gyönyörű szavammal: - szeretlek.

Komádi és Vidéke, 1934. július 22.

A hajnali rettegők

Ólommal aludt a vérük,
talmi aranyuk sárrá porzott,
s ekhójuk alól hadak fűttak,
mikor hatalmas, ős-szívem
rájuk dobolt a virradatban.

Komádi és Vidéke, 1934. augusztus 12.

Anyámnak egy régi futásról üzenek

*Papp Jenőnek, a paraszt apák
fiának szeretettel ajánlom*

Az éjszakában úgy látom
ma is
szegény szemeidet, anyám,
mint mikor mellém hajoltál
a zengő fák alatt
s mi futottunk ketten
nesztelen iramban merre csoda lengett,
merre apám lábnyoma eltűnt régen

porban,
sarjában, kalászkok mögött,
vihar előtt... Lásd most
úgy futok megint
és kereslek Téged, ki messze
maradtál tőlem
s most ebben az őszben csak
magam hordom őseim arcát,
arra amerre a fák, a szívek és a kalászkok alusznak.

Paraszt Írás (a Dévaványai Hírlap melléklete), 1934. november 11.

Az ásó

Az ásó a munka harcának a fénytelen, néma eszköze. Vele folyókat vezetnek, fát ültetnek és sírt ásnak. Az ásó harapja fel a földet lusta álmából, hogy porozva és kövéren omoljon a mag és a szőlővessző elé. A földbe vágott ásóban az új termés izgalma hallgat, a mélység bánata hallgat, az apánk aggsága hallgat, meg a meggörbült háta: Család, virág, bor, búzaszem, bölcső és koporsó... Ó, az ásó ott van mindezek mellett, szolgálja és eltemeti őket... Délutánonkint, csendben, mikor reszketnek és imádkoznak a fák - az elkopott ásóból asztalt, házat s oltárt építenek a drága gyermekkezek, hogy még egyszer érezze a hús és a vér simogatását, mielőtt örökre magára marad s eltemeti a rozsdá és egy őszi kertsarok.

Dévaványai Hírlap, 1934. november 11.

Kétségek napján

A szelek s a fák csak füttyürésznek...
én meg
görgetem a sziklát,
ásom a halmot
és megfejem Istennek, búzának csudáját.
S azt, hogy
egyek vagyunk mi mindenben:
csont, virág, vér
és minden, ami él és minden ami temetőbe hajlott...
...Töröm a sziklát, ásom a halmot
s roppant szívemmel a
porban kavargok s kérdem:
hát az én virágom mind halomra hervad el?

Magyar Írás, 1935 január

Az Isten

nagy, boldog szeme előtt
már régen lehajtotta fejét
az én bátor életű, hű pórapám
és én mégis: most nézek csak vissza
földlepett szívére.
Pedig tudom,
hogy a fényes és villogó estékben ő is dalolt,
ha megállt néha az esti kútnál,
hol imás szájak itatóján
szelek harangoztak neki egyre így:
füttyűrész csak és szomjuhozzál.

1936, A Mi Útunk, 1937 november

Új holnapok jegyese vagyok

Ősi,
szép fények csillognak
áldott szemeimben,
mert új holnapok jegyese vagyok én
és halottak járnak vissza bennem
máglyát gyújtani,
sírni, ölelni,
virrasztani
és le-leemelni meztelen mellemről
a Duna-táji földek
írott, ó-testű, rettentő kőtábláját.

1936, A Mi Útunk, 1937 november

Magyar remények himnusza

Csillogó, nehéz, aranyos övet
övezek én magamra
és leborulok az oltárköved elé
ó, küzdők
mezője ezer-hangú Magyarország.
Hogy amíg
nagy árnyékú pilláimat leásom:
az én két szemem
csak azt lássa itt,
hogyan a Tető, az Isten és a Nyár
a te roppant öleidbe
már nagy szárnyakon sietnek.

Magyar Gondolat, 1936 május

Béke

A lángoló mesgyék tüskin járok és nézem a kalászok fényjelét, a boglyák barna hátát s hajlongó véremet: a rőthajú parasztok, ki, mint kincskereső örök nagy varázsló a naptól aranyba vont barázdák csillogó por-szemében lépked. Arca bronzult síkján ott vibrál tűzszívű asszonyának fénné olvadt csókja, mely napjaiba tiszta, égi békét dalol. Nézem... nézem ezt a nagy varázslót. A porból roppant kincset emel most a napba: az aranytestű első, sárga búzakévé, mibe már ott bizsereg a lányok csípőjének dallamos ringása és az erjedő kovásznak vérré szentelt íze, szívek dobogása és áldott új hajnalok napverő hozsannája... Nézem... nézem ezt a nagy varázslót, azt a bronzkezű főpapot, aki kaszájával most aratja a békés holnapot.

Dévaványai Hírlap, 1936. július 5.

Tündöklő föld

Az ezeregyéjszaka meséje sem lehet ennél különb. Tűz és ezüst. A vén hegyek rózsaszínű felhőket pipálnak. S hogy ring a fény! S ó, mily remek a pásztorok subája s kezükben a jelvény: a horgos görbe bot. A lángoló mezőn egy paraszt ballag által és avott ruháján aranyként szikrázik a fény; tornyok tetején, ablak üvegén vibrál a fény keze és rubin tűkkel játszik és pesznye bodzafából is csodafát varázsol. És így tovább: lángorkánban a cserfaág. A nap most király és kegyétől fénylik a szép, bús nagy világ, egy tüzes lángcsep-pet most a pince is harácsol. Aztán a király megindul - s ó, mily csoda! - Megnő a fák árnyékostora s bodzafa lesz a csodafából újra megint... A jegenyék ujja lengve int s meghátrálnak a fényfalanxok; zűr-zavar lesz a nagy szinpadon s a futó király lehunyja nagy forró szemét. Álmára szent csöndes zenét perget az est halk gitárja. Aztán csönd lesz. Lehull a díszlet és lezárul a nappal nagy szimfóniája.

Dévaványai Hírlap, 1936. augusztus 2.

Szonett valakinek az emlékkönyvébe

Nyárvégi estéken ha körülleg az álom
s hasadó bimbókkal, ájult levelekkel
a szomjas kicsi virág szemedre bámul fel:
álld a tekintetét... én a tiéd állom.

S a mezők útjain is, ha átbálag a csorda,
hallgassál utána: sok csengője ének...
mintha a lelkedbe visszacsengenének
ezek a szép sorok... Körötte pár levél hullongál a porba.

Jaj, ne állj meg akkor, ne mélézz a szókon,
mert rádcsap a szerelem, mint ezüstpányvás sólyom
s vad szirtekre üldöz, minek tűz a napja...

Csak lépkedj messzi sétán... Utánad dal árad,
s én, a halk poéta, úgy nézek utánad,
mint ragyogó fa néz a kéklő alkonyatba.

1936, Békés, 1937. január 17.

Csillaggal játszik egy bojtár

Pásztorének

(részletek)

Parancsolt a póri muszáj,
hónapokig nem láttam asztalt,
de egyszer egy öreg bivalyos
a nevenapján felmagasztalt:
meghítt ebédre,
hogy legyen nekem is vasárnapom.
Elmentem hát... A kalapom
ráakasztották egy szegre;
pár fénykép volt a falakon,
a sarokban a bornyúk vedre,
meg göztlő nagy csizmák egy halomba,
mert levetköztünk az alkalomra.

Egy vas kasztróban főtt a kása,
és a bivalyos felesége,
Ilon néni, az ablakot
cifra pokróccal elfödözte,
nehogy a pórok ellensége
a másik nagy kasztrójt meglássa.
- Még az ajtót is bekötözte.
És aggódással a szemén ősfélelemmel súgta nekem,
hogy betoppanhat könnyen a csősz,
vagy odaállhat nagy csendesen
az ablak alá. Van rá gondja,
ki mit csinál: ő a besugó,
a kasznár fizetett bolondja.

A másik kasztróban hús párolgott,
illatos volt róla a gőz. -
Úgy történt, hogy a bivalyos
este tájon kinn ácsorgott
az erdő mellett s jött az őz.
Valahol téli vadászat
lehetett, mert a bak
lapockái vérben áztak
s a halál elől már nem szaladt...

Emlékemben él még ma is
e vacsora a téli estén.
Ott volt Tímár a tehenész
s a bús kanász, a vén Sebestyén,
kinek két szeme könnyben ázott
egy éve szép fia vesztén;

ott volt Faragó Sárga András,
meg két csikós, meg Csót,
ki jelezte:
ő ma éjszaka - de sajnálja -
az ököristálló éjjelesse.
Bátorból is jöttek ketten,
hol egyszer én eltévedtem,
mikor a pulimat este
az öreg tyukásztól megvettem
s Gyarak helyett, az éji ködben,
Talpasnak útnak eredtem.

Ültünk az asztal mellett,
boglyas cselédek,
kis póri lakomán,
fölköztünk mécs égett
s életünknek e jó során
örültünk, hogy sorsunk egy pillanatra fényes fonál lett.

Én eltettem magamnak egy
hosszú szárcsontot,
esténként faragtam
s elmém ilyenkor elborongott,
hogyminden csak mulandóság,
olyan, mint a pára
a Körözs vizén,
mint előttem a tűz,
ha nem táplálja
a fa s haldoklik lassan a szén.

Többször merengtem így
már abban az időben
s merengésem között
síri lepedőben
láttam nagyanyámat
az elszenderültet,
kinek egyszer kétsége támadt
felőlem... ő mondta volt szegény,
hogymfutva meneküljek
az álmok elől,
hogymcsalódok majd nagyon,
olyan leszek, mint a
félredobott eke,
s hogymhiába int a
messzeség: elsikkad benne a világ ígérete...

Ma már azt hiszem,
neki volt igaza.
Jobb csak csendesen megenyhülni,
vágyni haza
s ledülni nagyanyóm sírján
és keserű szájjal elmondani: de jól láttad.

...Hát kérddheti bárki: mint lehet
az, hogy mint a füst, mi védtelen elszáll,
a fedél alól csak úgy elmehet
valaki, hogy: por volt, viheti a szél.
De én itt állok. Kezem a szívemre tettem.
Meg feleljenek rá helyettem
a régi és a korai sírok...
Hisz elmondtam már, hogy Pusztapándról
elküldték a halál felé
apámat is, aki
- ki tudja - ha olyan nyomor
a kocsija után nem lohol
és lett volna egy kanálnyi bor,
hogyha a halál rút szagát
érezte volna orvos-orr:
tán nem földte volna el haját
oly hamar a penész...
vagy ha mégis: az elmúlása
nem volna ma is fekete emlék...

Maradok hát csak, aminek születtem:
magam előtt is titok...Egy napon - halott,
aki élt, égett és panaszkodott
a maga módján, a maga nyelvén,
de nem azért, hogy valami isten
meghallja és sok napot
adjon neki... hanem azért csak,
mert a végtelen úton egyedül volt.

S akkor, azon a télvégen
Szalontáról hosszú úton
gyalogolt harminc kilométert
látogatóként a húgom.
Fáradtan jött sok hosszú órán,
nem is ebédelt,
csak biztatta lépése hossza,
mert anyám üdvözlét hozta.

Emlékszem: hosszú barna haját
fűtta a szél, hogy mosolyogva
a birkaszín elé odaállt.
S hogy látta: milyen elhagyott vagyok,
csak nézett rám, mint, aki most ébred
félíg nevetve, félíg zokogva.

Én megmutattam neki a tájat,
messzi a havas hegyeket
s játékát a sok kisbáránynak,
mert nem adhattam más egyebet...
Aztán ő beszélt nagyon halkán,
tán nem akart egész szíven ütni.
Elmondta, hogy anyámmal nem soká,
elmennek messzi Szalontárúl
egy nagy majorba kenyeret sütni.

Vagy hat asszony is tart majd velük,
azok már voltak ott,
hogymeg lesz napjuk se éjjelük,
és ott lesznek egész késő őszig.

Beszélt... aztán vacsoráztunk.
S hogy kint ne háljon: éjszakára
szállást adott a bivalyosné.
Másnap ragyogó reggel virradt
s tócsává nőtt a sok habos lé,
mibe szegény kis riadt húgom,
indúlt vissza a téli úton.

Elkisértem - úgy köszöntünk.
A tájból ő még visszahajolt
és lengettük a két kezünket,
mint amikor egymás után
csókot és virágot öntünk...
Még néztem sokáig utána.
A majorból meg engem néztek,
hogymeg intettem a messzeségnek.

Így búcsúztunk el... Én, a legény,
s ő, a nagy jány... A szél lehén
szállt a szavunk...
Akkor tudtam meg: most már szegény
rálépett a sors útjára,
szemén majd kín lesz,
hogymeg most lépked utoljára
az úton víg kedvvel s mosolyogva...
Naponta most is gondolok rá.
Van két virágom: ő és az emlék.

1935-1939, Vád, 1939

Denevérek honfoglalása

(részlet)

Míg hazám sovány parasztjai
tanakodnak az őszi must
ízéről: ím éneklek én,
én a magyar Parnasszust -
hisz Múzsám örök panaszai
azt a hírt sírják felőle,
hogyan megcsúfolták e szent helyet
s ma barmok kövér legelője.
Mert bizony a parnasszi táj
szabad pusztá, ó, szabad.
Megszállták hát fűvét az ökrök,
s meg az ordító szamarak.
De csillaggal játszik egy bojtár
most e mezőn s paraszat
fúkál és a hóna alól
előszállnak a darazsak.
Kacagjál hát te rest polgár
s emlékezz erről az évről,
emlékezz, mint futkosnak le
a barmok a költők hegyéről.

Bugyogj szavam,
én kicsi dárdám,
arany nyíl, egyetlen fegyverem,
zengjél a szélben,
ím magunk vagyunk, olyan árván,
mint fa az őszben: idők foglya, de győzhetetlen.

Zúdulj szavam,
vigyen az ének láza,
holnap tán csata lesz,
én is megyek... Hogy győzni tudj, íme most elrepítlek.

Első ének

Amelyben nő a hegy

A teremtésből
csillagok hulltak halomba,
oda szállt a virágok lelke is
s vándorlás vágya költözött a lombba:
nőtt a hegy.
Oldalából folyó eredt,
tetején meg a négy szelek
megnyugodtak: Béke. Teremtés... Nagy volt a csend.

S ahogy teltek a gyors idők,
jöttek ide nagy szeretők,
nyugtalanság hajtotta őket,
nem tudtak alul megmaradni
s itt ásták meg a temetőt.
... És én ezt most tudom csak, mikor
álomban úszik rajta körül
az életem, mint egy fahajó.

Most, hogy a számból zeng a szó,
azt is elmondtam e hegyről,
hogy ájult rajta száz akarat,
füst is temette,
villámok is estek rá tüzesen,
mielőtt még a hold nézte volna fáit...

Így nőtt a hegy. Viharok zárták sarkait,
angyalok verték le háborúval
s most szent ez a hely,
mert a szenvedők könnyeiért
innen kiáltanak a világ fele.

...Ha nem volna naponta préda az életem,
ha nem volnék ennyire elhagyott,
s ha élne bennem valami remény,
azt mondanám felőle, hogy: hazám.

Második ének

Pásztorok jönnek, csodálkoznak és énekelnek

Lengjen lomb,
nap is ragyogjon,
teljenek a folyók hallal és vízzel,
eredjen bő eső a nyájak nyomára,
a levegő teljen meg illattal, ízzel,
legyen a széles mezőkön ösvény,
s emlékül kút és búzaföld a síkon,
hogy pásztorok jöttek a hegy alá
és ujjongtak a szélben
szájon és fasípon - - -
Boldog nép volt: énekes szájú és csodálkozó.

A hegyet mikor birtokba vették:
övék lett a hajnalok és az esték
sugára: a tündöklő első, s a bíborló utolsó.
...Ezért van a hegy tetején
fény örökké ma is...

A patakban a gyors hab is,
a lomb alatt a megbújt árnyék,
a bokrok ringó illatai,
a terméstől terhes nyárvég
erről dalolnak.

S még ha király is valaki,
azt szeretné, hogy ez a fény
a homlokára sugárt vessen.
Mert szebb ez a fény királyi gombnál,
sugárzását Istentől kapta,
de a törpe lerogy alatta:
csak a nagyszerűek bírják:
az övéké ez a ragyogás.

Harmadik ének

Szépül a hegy, a fák virágoznak, ezüst eső hull

Ki látta már:
az erő, mint a villám megyen,
ettől lobog a déli nap,
evvel zúgnak a kicsi méhek
és szűkebb hazám éji egének
csillagait is erő tartja;
erő az is ha szél lobog
s amikor anyókám zokog
(én is sikoltok, de ki hallja?)
És erő tartja fenn a hegyet,
amiről én énekelek.

Az meg titkos erő, hogyha
csillogni kezd a hegy bokra.
Leveleit lengeti szellő,
lágymimbói felhasadnak,
s mint ártatlan ősi vaknak,
virágpillákat ad az ég.
S mint ahogy a virág készül
sok sebbel és illatokkal,
ím az én hegyem is szépül,
ide gyertek:
ezüst eső hull,
sátorok a virágzó fák,
az ezüst a füstöt elnyeli
s ami nem ezüst, porrá válik...
(Na, fehérbőrű unokák! Nyújtsa fel ujját, ki meri.)

Ilyen eső még nem volt,
valami szent erő hozza,
csillognak erős cseppjei
s a hamisat halálba mossa.
Valamit még mondok a hegyről:
lett bokra, fája és virága
és lett ereje és egy csudája:
egy szirtjén
ragyogó követ nőttek körbe,
köztük zengett a történelem,

de jött néhány komisz és gaz
s a szép tiszta zengést megölte.
...Most én a fehér halottat
úgy bútatom ének-ágyba,
mint drága fejét anyaölbé
hogyan bútatja a kisgyerek.

Negyedik ének

A pásztorok sokasodnak. A hegycsúcs magánosan áll

Az idő nem ismer megállást;
egy óra mibe se kerül:
él a nap és szül szüntelen
és nő a fény, de van egy törvény:
percről-percre eszik a múlt
s minden nappal abba merül.

Tudták ezt a pásztorok is,
érezték az idő-örvény,
olyan, mint mély víz sodra,
amibe a merengő arc,
ha sokáig néz, beleszédül
és eltűnik. És senki se kérdi: hova lett?

Érezték a pásztorok ezt
s az idő ellen sokasodtak,
vérükből lomb és ág eredt
és úgy, mint a kemény kis méhek,
új- és új rajokat hoztak.
A rajokból nyugtalan nép lett,
s e nyugtalan nép fölött a hegycsúcs
magánosan állt és fénylett:
csak csillag lobbant fölötte néha.

Ötödik ének

A pásztorok vénjei tanácskoznak, hogy kik legyenek a hegycsúcs lakói

Egyszer aztán a hegy tövén
összesípták a népet,
hogyan menjenek a nyugtalanjai,
mert összeültek körbe a vének,
akiknek egyszer élő joguk van
nagy kérdésekben dönteni:
és az megmarad ezer évig...
és az után is,
ha addig vékonyra apadna
a táj népében a bölcsesség,
vagy álnok lenne az akkori bölcs
s jogot és törvényt tagadna.

És mentek a pásztorok. Hajuk lengett.
Mindegyik egy-egy fejedelem
volt. Mindegyik egy-egy történelem.
És mindegyik állva
hallgatta, hogy szólnak a vének:
- A csúcs pedig ne legyen senkié,
ne lakja azt gyarló élet,
ne legeljenek rajta barmok,
sátort se vonjon arra fel,
csak az, aki az ő lelkükkel,
a lelkük lelkivel énekel.

Azaz hogy sátort az se vonjon,
hanem maga helyett a sugárzó szírtre
repítsen fel egy hű galambot
s tartsa hittel, hogy el ne bolyongjon.
Ha nem ezt teszi: bolondúl csal...
És legyen az is erős törvény,
hogy ezt a szálló galambot,
a testvér lélek igaz örvén,
ő táplálja gondolattal.
Aki ezt teszi, azé legyen
a fénylő csúcs... A többi meg
lássa meg, ha kígyó megyen
a szírt fele... vagy béka ugrál undorító.

Szólt a végzés és elborító
melegséggel zengett a hang;
felzúgott az első eskü
és előlépett egy virágtestű
ifjú, a nyugtalanok nyugtalanja
s övé lett a költői rang.
...És azonnal szállt fel a csúcsra
az első hófehér galamb.

Első fia így lett a hegynek.
Haját ragyogó virág lepte,
és siratgatta ezer lepke,
mert tudta mind, hogy: ez a magános...

Arról is kell szólni még,
hogy az elzúgó időben
a galambok, kik csúcsra jutottak
haláluk után égi szóra
viaskodó sasok lettek;
halálukkal fénybe futottak,
de visszaszállottak csatázni,
ha sziszegve, hason, csendben,
kígyók kúsztak a hegy ellen.

Hatodik ének

Amelyben a hegy megtelik dalokkal; a fákon örök illatok inganak

Az évek folytak,
megsárgúltak, mint a moha;
egymásra nőttek a holtak,
ők is sárgúltak a földben:
egyikkel ott volt a lova
eltemetve, másikkal sípja, edénye,
és ott porladt fenn a csúcson is
az énekeknek egynéhány
kedves tavaszi legénye.

Azok, akik éltek tovább,
e holt kedvesek énekét
hordozták magukban s este reggel
megtelt a hegy-táj dalokkal,
és szállt az ének és sírt a vágy.
(Óh! Ujjongások és remegések mindig éltek a szív alatt.)

És látták a nyári csillagok,
hogy szép a hegy... és kint a nap
az ég peremén, ha visszanézett,
látta, hogy a lengő fákon
örök illatok inganak.

1936-1938 január, Denevérek honfoglalása, 1941

Elvarázsolt élet

Elvarázsolt élet

Rontó asszony szeme vert meg,
így lettem nagyálmú gyermek,
kinek másokat kell szánni. -
Álmom mellé mást is kaptam:
egy villámló libatollal
megtanultam citerázni -
s tudok vitázni a holddal.

Rontó asszony nem jó asszony,
rontó asszony elvarázsolt:
mécsvilágnál kinnal, könnyel
mindig tele volt a jászol,
s tamburámon sírt a kotta.
Pitarból ki-kijött anyám
s két szeme könnyivel mosta
gyöngé ágú kis nótafám.
Mert tudta, hogy szenvednem kell,
s tudta, hogy árva küszöbön
néz át a tejszagú udvar,
hogya fia majd elköszön.

Kelet Népe, 1936 március, Református élet, 1940. augusztus 3.

Ádám a halmon

Áll a halmon magyar Ádám,
de alma nincs az almafáján,
mert ezer éve zálogba tette
s a zálogos most mind leszedte,
hogya ne tudjon Ádám sose delelni,
se álmodni - jaj, csak perelni,
fával, magával és a halommal,
ám egyikkel se irgalommal.

Hanem csak úgy, mint a kézbeli
féjsze, amely a tért nyeli
ragyogva, s magát is koptatva, kába
ezüstvillámmal húll a fába.

Így tesz Ádám is... Mert ha lombos
új hittel jön is és bolondos,
szép szíve nagy lángokat vét:
hogy föl ne nyissa virág szemét,
ezren altatják s mikor már nem lát,
ezren újra megrabolják...
De, ki Ádámot szereti,
ujját gyógyítva rá veti. -

És ő mozdul, lázadni kél,
s szívével a szívemhez ér;
már tud sírni, tud dalolni
és nem hagyja magát megrabolni.

Itt állok előtted... Látod, Istenem,
hogy nékem is van annyi sebem,
mint a csillag... S e mellett még,
Ádám kínja is bennem ég.

Népszava, 1936. július 19.

A hold halásza

P.K.-nak küldöm

A Körözs medriben térdig áll
a kedvesem - lágy az este.
Kezében lendül fehér vászna,
lehajol vele a vízig,
mintha ezüstöt halászna.
Kicsi szellő folyóra fekszik,
fodrokba hull a holdvilág.
Lánykám dalol... A habok eresztik
úszni rófnyi csillogó vásznát.
A fűzfa remeg. Szőke vesszőjét lehajtva
bámulja a hold halászát.

Vasárnapi Újság (az Új Magyarország melléklete), 1937. június 13.

„Csodatevő” kéz

Ezüstszárnyú dongó repül,
s csüngeti szőlő potrohát.
Ring már az ős, s ő menekül,
viszi picike bocskorát.
Hát neked mi fáj kedvesem?
Tán, hogy fejedre teszem csendesen

a kezem?... Ezt a jobbkezet,
aki, mióta van, egyre
csak önmaga ellen vétkezett.
Csak maga ellen. Törvényt vetve
ír e vétkező kéz ujja. -
Mert, mintha halálba vonulna,
a papír oly lázat ad neki!
S ha nyugodna, mint méh a lombon,
megpihenni sem engedi...
A törvényt rá most, íme kimondom:
mint ág, hogyha semmibe néz,
legyen oly maga ez a kéz.
A méh, a lepke, az ég is magános.
Kezem is szegény, míg ezt írta,
egyedül volt... Két nagy álmos
szemem meg nézett a sírba -
hisz hidd el: míg a vers énekel,
én bolond módon elvérzek, el...

1937

Egy pesti költőhöz

Lengő hajjal jött Debrecenből
s vers-ünnepeket ül Budán,
az én bánatom nem ismeri,
lelkére nem tapint a sík,
és vad és haragos kan-szagot sejt
a morgó bihari hegyekből.
Írigyli, hogy virág a botom,
szent fényeimet ő akarja,
s amíg én titkon halódok,
orv-ujjal azt is kicsavarja
az én két szomorú kezemből...

Ne légy irigy, hideg költő,
te szopod a nyárnak emlőit,
szíved körül ének zümmög
és szeret téged egész Izráel
csalafinta kegyelemből.
Nézd a sorsom: sötét bölcső,
a télből jött és a télbe száll
s ringatja nyugtalan életem,
mely se nem élet, se nem halál.

Hideg költő, ne bajlódj vélem,
csak csudáld bennem a bolyongót,
itt hagyom én neked e tájat,
és elmegyek a trónod mellett
s a lepkét űzöm, meg a dongót.

Kelet Népe, 1937 július, Vád, 1939

Lázadnék értetek

A napot hoznám, a csillagot,
Csak jönnétek hát és kérdeznétek,
hogya miért jöttem, s hogya ki vagyok?
Csak jönnétek hát, mikor a hold süt,
jönnétek, mikor zeng a rét:
úgy állnék elétek magambízón,
mint az, akinek Isten
tűzzel áldja két kezét.

1937

Fut a hintó

Fut a grófi hintó,
nyomában por támad,
s küllőit ugatja
ezeréves bánat.

Ugatja a küllőt,
ugatja a rúdat
s ha még nő egy kicsit,
elállja az utat!

Mi lesz veled akkor
cifra grófi hintó,
görbe magyar hátra
ősz port hajintó?

Mi eddig nekünk járt,
te néked is kijut:
négy kereked a négy
világtáj felé fut.

1938; Új Esztendő, a Magyar Parasztszövetség Naptára 1947-re

Kétféleképp

Sárga lisztet adja népnek
s mellé limonádét
- sziszeg az úr - s úgy keverje
amíg él, a málét.
Mert ha kenyeret is adol,
jobb, ha fejfát is faragol.

Üres szegény kis kamorám,
soha meg nem telik
- suttog a pór - mind az úré,
nyárfaágot nekik.
Az ég csak egy napot adna!
S mennyi nyárfa lehasadna!

1938

Egykor és most

Egykor krajcárunk és fillérünk
és mindig tele tányérunk volt.
Aztán Schilling jött, új pénz... Így is jól éltünk,
hisz hapolhatott a pofabolt.

Most birodalmi Márkánk van s aprópénzünk,
de fogytán csörren már mind a kettő.
Egykor császárt kent fel az érsek, arra néztünk,
ma: Berchtesgadenben urunk a szobafestő.

Egy a nép, a vezér s egy a birodalom,
ám nagyobb szar az egész, mint volt azelőtt:
vasat ad az állam a régi aranyon,
s az éhségtől így szar nélkül fingjuk ki a hőt.

Vezér! Kedves vendég! Amit megígértél:
add a kenyerünket... Csak káposzta mindig? és répa és hering?
Nem szólnánk semmit, ha nekünk is abból mérnél,
amit magad zabálsz és veled együtt Göring.

*1938-ban, az Anschluss idején
osztrák röplapról fordította a Fekete Bojtár
Literátor, 1994/5. szám*

Íme a hazám

Ez az ország Magyarország:
itt a jókat szembe köpik.
Ez az ország az én hazám,
itt az álom összetörik.
Ha könny nem hullna e földre,
a szív is mind összetörne.

Ha majd a vár
miértünk áll,
s nekünk szól a rigó Budán,
majd hogyha a svábhercegek
sírnak egy tál leves után:
nekik is jut szeges borsó,
s egyszer korai koporsó.

1938; Új Esztendő, a Magyar Parasztszövetség Naptára 1947-re

Bihari táj

Valami van e hegyek alján,
csak azt nem tudom, hogy mi lehet -
Egy patak tán? - a Körözs maga?
egy csipkebokor, mely valaha,
régen megbúvölt engemet?
Vagy hogy szeptemberben a fák
úgy álltak, mint őszi csodák.

S a béli hegyek rőt bíbora,
ha fölragyogott kék időben,
azt véltem: egy sereg angyal
jött át Erdélyből, s én virág-haranggal
üdvözlöm őket elmenőben...
De csak fény szállt. A bíborrajzolta
képet a szél elhajszolta.

Így hát magam ott maradtam,
s most magamra hagyva kérdelek itt:
- meghagyta-e a szél nekem
a hegyek alján a végtelen
Bihar ragyogó rétjeit?
...Meghagyta-e, vagy nem hagyta:
él a szívem... s az emlék ott ragyog alatta.

Élet, 1938. április 24.

Nem fa, nem húr

Sírva, de gőgös bihari módon,
ahol csend van, kinn a gyepűn,
szebb örömök és kínok hijján
elégettem a hegedűm.
Tisza még élt... és a dal,
a juhászbojtáré, kinek kellett?
Urak ittak és daloltak
Szilason is, meg Geszt mellett.
Ittak... hogy a világ kerek
s hogy bő az ország - Nekik berek...

S addig őriztem a tüzet,
amíg hosszú füstje szállt,
fel, Geszt fölé... s láttam benne
a víg urakat s a víg halált.
Az töltött nekik... Ittak volna,
de már, még inni se tudtak,
csak - mint a hegedűm lángjai -
törpültek és elaludtak...
S a füst még sokáig fenn hintált
és nem tűnt el a kép se mingyárt:

szállt csak lassan Várad fele.
Lám - gondoltam - ha úr lehet
akárki itt: így szállja meg
a földet, meg a fénylő eget.
És megszállná tán a napot is,
ha mellette a sok vak
robotolna ott is ... a nép!
ki ősi földjén úgy bolyong csak,
mint a szél azon a gyepűn
hol hamuvá vált a hegedűm...

Bár - évek után, ha visszafénylek,
mint a villám: csak pár betű
szállt ott tűzbe, nem fa,
nem húr... A hegedű
a hangom volt...
Csak jelkép ... Sírás
arról, hogy füstbetünt,
hogy föláldoztatott az írás.
Az első... Annyi csak - egy kis marokkal -
hogy úszhat az égi habokkal.

Vád, 1939

Határfokon

Határfokon az nem muri volt,
mikor a nagybátyám dalolt.
Rideg pásztor, ő, így jelezte,
hogy a sors minden reményét
egyszerre és mind lenyeste.

Hisz úgy gondolta: Mihály-napra,
hogy gulyás lesz és jól megkapja
azt a kis részt, mi télre kell.
S im, megkapta kínban a hírt,
mehet ingyen a szélben el.

Már nem lesz szállása a major
télre, nyárra... Csak az akol
mellett sétálhat néha lopva,
minden rokona ősi búját
visszakutatva századokra.

Vagy futhat bolondon, s furulyálhat,
ha tán a lelke megárad -
Hát bukjon fel, ha a hasa éh;
tűnjön el... és úgy tűnjön, mint
síró folyamban a méh...

Hajh, bátyám, te csapott gulyás,
most, hogy szívem vissza ás
az emlékekbe: látlak újra:
ülsz egy pusztai zsombokon
s dalolsz tenyérbe borulva.

Vád, 1939

Fözlúgnak, mint este a hársak...

Közzéjük megyek mozgó bajsszal
és a szegény gúnya vetett
és mutatom a mellem alját,
hogy a szívem ma vért vetett.

És elmondom, hogy tóban a víz,
a tó feneke is vért adott,
s hogy néma öcsém néma nyelve
a vér angyalának dadog...

S ők fözlúgnak, mint este a hársak:
Háború! Véradó! - S szót emelnek.
S én a fejökre irgalommal
mindegyiknek fényt lehelek.

Buzdítom őket: ez a jegyük.
Az ég úgyis csak sárga lyuk
és kacag, mint a császárok majd,
ha vért ad értük a homlokuk.

Vád, 1939

Alkonyatkor

Aludj, hazám, Bihar. Tájad mezőivel
birkózik az este és a szállongó por.
A nyáj hazaballag. Most látom utólszor,
amint távolodik síró csengőivel.

Virít a tökvirág, imbolyog a bodza.
Neveld őket hazám, vénséges anyókám,
s ha sohase tetted, most vess egy jó szót rám.
Ím sürget az este, s kér a sárnak foglya.

S mondd el én Biharom: volt-e már fiad,
ki annyi könnyel ment itt át a lejtőn,
bölcsődalt dalolva felejtőn?

S bolyongott-e körötte alkonyat,
amitől kísérték hosszú, néma árnyak,
míg nagy rónáidon állt vagy tovafáradt?

Református Élet, 1940. október 19.

Hosszú lé

Félzsák kolompirt vetettem,
összel két kis zsákkal szedtem.
Főzögettük egész télen,
savanyúan, hosszú lében.

Mikor ürült már a két zsák,
nevetett csak az uraság.
Mondta, hogy úgy tegyünk vele:
még hosszabb legyen a leve.

Mit is tehattünk volna mást,
vízből csináltuk a rántást,
s könnyünk volt a rántás zsírja,
azt is csak Piroskám sírta.

Volt eset, hogy konyhánkba jött
s jó szivarja kék füstje közt
megleste a levesünket:
úr volt és gúnyolt bennünket.

Hosszú lével a hasamban,
de sokat szidtam magamban,
hogy mért táncol, mint a bárány,
legyen gyümölcs fenn a nyárfán.

Nemzetőr, 1941. augusztus 11. Hontalanok útján, 1943

Fohász

Kihoztál bennünket
Uram, Ázsiából,
s százszor azóta az
ellenség szájából.

Adtál itt e tájon
eddig ezer évet -
igaz, hogy másoknak
kaszáltuk a rétet.

Igaz, hogy idegen
ispánokat adtál,
s volt, hogy közel jöttél,
s volt, hogy eltávoztál.

Míveltük e földet
ekével, ásóval,
s hintettük vérünkkel,
szép bő, piros sóval.

Szép bő, piros sóból
nagy virágok nőttek,
és új áldozatként
hervadtak előtted.

Most, hogy igazítod
végre útjainkat,
vér nélkül győzzed le
hamis urainkat.

Kérünk, sebet ne nyiss,
volt már annyi sebünk -
Erős Isten vagy Te,
s Te vagy az Istenünk...

1942

Dal esti síkságról

Öt hétig egy...

Egy kígyólelkű vénlány
a budai csata alatt
a pinceboltban én reám,
mint lottyanó sáros havat,
úgy szórta vipera-mérgét,
s „úrilány” szegénységét.

Öt hétig e női rémmel
éltem együtt, mondom, Budán.
S vágytam elveszett reménnyel
valami jó fegyház után.
Oda, hol a bűnös rabok
e nő mellett szép csillagok.

Szegény vénlány, aki éget
meddőség és csóktalanság,
ő még nem álmodott szépet,
benne szürkeség a nagyság.
Sirasd ember őt és hallgass.
Bánat ez, nagy és hatalmas.

1945 február

Esti hajó

Csendes, szép, nagy esti bárka
a mi hajónk. Szegény hajó.
Alóla elfogy a hab és
semmibe siet a folyó.

Egy helyben áll, nem mozdul. Az
elsiető vizet ássa,
s érte síró piros madár
szívem végső dobbanása.

Áll a hajó, s mint egy lepke
rá-rálebben az alkonyat.
Esti hajó, egyhelyben áll.
Nem bírja a bánatomat.

1945

Summások

Rossz kasza a palláslyukban,
peng, mikor a szél csókolja.
Öreg citera. Néha sír
húrjain a téli bánat,
mikor a korpaciberét
sok főtt tengeri pótolja.
Bizony a korpacibere
olyan szegény, hogy nincs neve.

Nincs neve, ha nincsen semmi,
s annak se, ha sikolt a szív.
Nincs neve, ha a kemence
bíborló tüze kialszik
s annak se, ha az udvaron
jégdobbá fagy a mosdóvíz.
Zsellérház, lám, könny a rendje,
s csendje a téli borz csendje.

Nádas ház. Summás lakói
egész nyáron félig ingyen
izzadtak. Sok favilla tört -
és seb őszig. És ki tudja
honnan jöttek tegnap ide
s hova mennek holnap innen.
Elmennek szembe a széllel,
sírj, hogyha utánuk nézel.

1945

Kívül a városon

Magdolnavároson kívül,
ahol már csak pár öl a rét,
salak, por, emberi sóhaj,
s korom hull és lebujszemét.

Ott láttam átbállagni őt,
fiatal volt és nem dalolt:
a szénhordót. Szegény fiú,
vajon milyen bánata volt?

Haja kócos volt. Őszi szél
lobogtatta és a réten
pára hintált... ősz és fiút
a lelkemmel elkísérem.

Tudtam, hogy nem látom többé,
tudtam, hogy elmegy örökre,
át a réten, előlem el,
magyart temető ködökbe.

Ahogy távolodott, úgy nőtt,
vele tűnt sok árva alak,
mind szénhordó... És mind nyögött,
a réten csak árnyék maradt.

És sírtam és távozott ő.
Kértem: hazája merre, hol?
S hazájában van-e aki
lányról és virágról dalol?

1945

A messzeségek orozója

A csend nagy boglyái között
az idő és a messzeség
legeltette kék lovait.
Az idő állt, a csend dalolt,
s a messzeség dúdolgatta
a tájnak őspanaszait
s a testvértelen ibolyákét.

A csend boglyái közt és is
ott jártam és mosolyogtam
s egy hajnalon a messzeség
kék lovait eloroztam.
Befogtam őket és fehérén,
zsongó, virágos szekéren,
Magyarország mezőire
küzdőfélnek kirohantam.

Azóta repítenek a
kék lovak... s egekre szállnak
küzdelseim nagy porai.
...Ha a kék lovak megállnak,
mondja el rólam valaki:
a messzeségek orozója
testvére volt az ibolyáknak.

1945

Száll az idő

Élet! Élet! Múltam!...Élet!
Vissza a papírhajómat!
Száll az idő, sír a hangja,
s látni kell... s látom anyómat:
ingemet most kékítgeti,
kút vizében szépítgeti.

Valamit a könnyem áztat:
papírhajó, nincsen útja.
Anyóm öblint, kútgém sír... Ha!
kotkodácsol sárga tyúkja!
Száll az idő. Hej, sárhalom!
kisebb mint egy nagy fájdalom.

1946

Jegykendő

Barátaimban csalódottan,
félíg-meddig halódottan,
úgy viselem a jövőndőt,
mint vőlegény a jegykendőt.

A jövőndőt nem ismerem,
él csak bennem, mint sejtelem,
mint a villám a magosban
ahogy néha meg-meglobban.

Élek én csak szegény módra,
siratatlanul kallódva.
Mégis enyém a jövőndő:
enyém a legszebb jegykendő.

1947

Ifjak tanítása

Jó fiúk ne féljeteK,
most kell, hogy reméljeteK.
Az a tudat, ami a múlt volt
adjon forró életet.

Harc volt ott, veszedelem,
császárokkal küzdelem,
- sokszor piroslott sok vércsepp
homlokon és süvegen.

Tanít a múlt: habra hab
bodrozik... s ki kardra kap,
a jövő századokban
úgy fénylik az mint a nap.

1947

Vacsora szabadság-estén

Fogjatok halászok halat,
hordjatok méhecskék mézet.
Kosárfonók! Sok kosarat!
Kell a lakoma-kenyérnek.

Most fordul a napcsillag-év,
búvik, ni, a levelecske,
s nevetni már nem oly nehéz -
Folyj gyorsan, boldog erecske!

Ácsoljatok, ácsok, kapuk,
lánc nélkül jön a diadal,
s a ma: holnap már, múlt, fakult,
amit saját romja takar.

Ácsok, halászok, szegények,
ide, ide kosárfonók,
hogy legalább ti egyétek
a jövő asztalán a jót.

Juhászok, csak kövér bárányt.
Olyan kell e nagy vacsorán.
A szabadság már nem ábránd.
Jaj, mért is kell mennem korán!

Ki az égnek kiáltozott,
felőletek már annyiszor,
ha innen csendben távozott,
jel nélkül fedi síri por.

1948, *Végy karodra idő*, 1964

Egy hang a boglyahegyről

Áll a boglya, állok rajta.
Most hegyezem. Villavégről
adogatják fel a szénát.
Messze látok a hegyről.

Látom innen Mízesallót.
Erről rajta a Nyeste-rét.
Az a sok fa: a Pecsovecs
kastély volt, a láng vesse szét.

Ott szolgáltam s jó húsz évig
hallgattam, hogy zongorázták
az idegen nótákat, kik
farukon a selymet rázták.

Ó, a sárgahajú népség
dombolt bizony. Százan nyűttünk.
Úgy koptunk, mint az ekevas,
s éjből csak éjbe merültünk...

Azóta öszök tűntek el,
és sok könnyek, sok sírások.
S eltűntek az idők habján
mind a zongorás sírásók.

Kerül e föld mienk most már.
Ez is, ahol boglyat rakunk.
S bárki legyen, ki perelné,
meghal. De mink meg nem halunk.

Az élet nekünk is élet!
Nem húzunk többé szekeret
másoknak, ha tetszik, ha nem.
Kezünk a kaszán enyeleg...

Áll a boglya, állok rajta.
Alkonyodik. Az ég ragyog.
Mindjárt megyünk hazafelé.
Előttünk a csillagok.

Paraszt Újság, 1948. július 18., Végy karodra idő, 1964

Új tanya

Sárból épült, sár a fala,
kicsi még most, mégis tanya.
Van már előtte kapu is,
s ott a tövin a lapu is.

Fönn a kurta tető végén
négy cserép áll. Az a kémény.
Bele fut a katlan üszke,
s égbe füstölög a füstje.

Égbe, föl a csillagokra,
föl a leghidegebb fokra.
Föl a tiszta magasságba,
a végtelen szabadságba.

Új tanya, tiszta a füstje,
gazdájának nincs ezüstje.
Gondja van csak a pitarban,
s ökle minden zivatarban.

Új tanya, de óhajtották,
rá a grófi földre rakták.
Grófi földre... Addig álljon,
míg csak sár lesz a világon.

Igazság, 1948. szeptember 11.

Búzavetéskor

Imre szólott: elvetettük
a búzát. Jó földbe tettük.
Eszter hajtotta a lovat.
S míg én a jövőn tűnődtem,
eldugta a kalapomat.

A szélben ökörnyál úszott
- hajh, de gyönyörű kék út volt. -
Nekem meg az az út szép, ha
Buga Eszter alkonyatkor
beül a szekérderékba.

Délután én boronáltam,
a kalapom megtaláltam.
A mesgyén nagy kökény-ág volt,
azon hintált kinn a szélben,
s mellette piros virág volt.

Elvetettünk, s estefeje
kocsiztunk hazafelé.
Eszter a gyeplőszárt fogta.
Hallgatott, de két szeme a
félvilágot beragyogta.

Paraszt Újság, 1948. november 21., Végy karodra idő, 1964

Megbántott régi uraság

- Tudod is te, mi az a gond!
Hány ökörigád is van, mondd?
S hány kocsisod, hány béresed?
Hány hold miatt fő a fejed?
S vannak-e sok szép lovaidd,
s nagy gulyád?... Mondj hát valamit!
Hány cselédnek fizetsz te bért,
mikor a hónap véget ért?

S bánkódsz, ha a szénakazlad
begyúllad, te síró madzag?
Tudod is te, mi a bánat!
Vagy tán neked is van nyájad?
Van neked: pipa a szádban,
s száz kanbolha a gatyádban.
Az csak az egész vagyodon.
Jó neked, nincsen majorod.

Aszálytól se, jégtől se félsz.
Köröttem itt könnyedén élsz.
Hogy az ember hajnalban kel?
Hát egy kicsit dolgoznod kell.
Azért adom a kenyeret,
s mindig, míg bírod a kezed.
Ezzel szemben, te sokszázszor
szembe fordulsz velem, s bántol...

Kinn a csömöki domb előtt,
így pirongatott ezelőtt
Haládnak ura engemet.
S: szegény az ember, s mit tehet!?
...Fú a történelem szele.
Tegnap találkoztam vele:
elfordúlt és meg se látott,
még mindig ő a megbántott.

1948, Végy karodra idő, 1964., Élet és Irodalom, 1964. április 11

Vers, zsákos Száár Mátéhoz...

Száár Máté, hajh, fut az élet,
s lassan a halál tapogat
feléd, bár a hatvan éved
szép ősz még, de - csak alkonyat.

Látod, lásd, elnyűtt a magtár
lépcsője, zsákja, vak pora,
s bot kellett. Botot faragtál,
nagy mezők görbe vándora.

Fájós lábad lassan biceg.
Jaj, a lépcsőknek ára volt!
Késő már, ha csak most hiszed,
hogyan elfogytál, akár a hold.

Ki kérdezte, hogy mekkora
kenyered volt s volt-e búzád?
Sorsod kongott, mint mikor a
földet koporsóra húzzák.

Teérted nem sírok, sehol,
megcsaltak, most már láthatod.
Erről szól pilláid alól
ki-kitekintő bánatod.

Nincs változás? Áll a sorsod?
Lemegy csak a nap és följön?
S elkopsz Máté, mint a botod
kopp-koppja a búzaföldön?

1948

Borongós nap...

Borongós az egész napom,
szememre húzom kalapom.
Hangos gazdám összeszidott -
én vizet, ő jó bort ivott.

Mikor lovait itattam
délben, akkor is kikaptam.
Bejött utánam az ólba
s ledült a szénatartóba.

Ledült, aztán el is aludt...
Tudtam, hogy a lánya kifut.
Ki is futott, rám mosolygott,
szeme déli mennyország volt.

Most, hogy a tehenet fejem,
ni, az öreget hol lelem...!
Ne lenne csak oly szép lánya,
rádülne, rá a garágya.

1948

A mennydörgés hangjainál

Küzdj, ha küzdhetsz magad Mihály,
ne várd, hogy más érted kiáll.
A más foga mindig vásott
a te örök dolgaidra,
s mosolyogva nézte a te
könnyhullásod, véromlásod -
s ebben nem is volt még másod.

Házadat te magad építsd,
képeid is csak te szépítsd.
Legyen körül lengő mező,
nagyvirágú bodzabokor,
hova lányod kacagva fut,
ha jön nyáron a nagy eső -
s a méh is a mézkereső.

S majdan egy nagy magyar nyáron,
mikor megnő minden álom:
egy délután eső szítál;
lassan mormogva zeng az ének:
ott tudod meg: mily jó élni!
A mennydörgés hangjainál.
Csak most ne hagyd magad Mihály.

1948

Dal esti síkságról...

Herpa tája szűnyogos föld,
nem énekli meg senki se.
Pedig van egy szép folyója:
Emlékeimnek gyors vize.

Ifjúságom kínjaiból
ered az és a ködbe foly;
elenyészik, megissza a
múlt, ez a nagy, kék hangyaboly.

Herpa földje... Istenem ott
élt nekem egy szép Valakim:
Virág Rebi. A rét mellett
éltek Herpától messze. Kinn.

Egyszer hallottam dalolni.
Nem is dalolt, tán énekelt.
Mikor az esti síkságról
az én két lábam útra kelt.

Majd, ha egykor eltemetnek,
egyszerű, szép tiszta nevit,
mint emléket, velem együtt
roppant síromba temetik.

Igazság, 1948. december 25.

Gileád

Ki ismeri: nagy Gileád,
egy magból száz új magot ád.
S mézes, szép messzi mezői
a nap teremő lányainak
kenyérhordó nagy kendői.
A ragyogás itt meg nem hal,
s minden tócsa nagy kosár hal.

Mintha cítera pengene,
peng itt a négy ég négy szele.
A hegyek itt kékre nőnek
csudálatos hó-hamvakkal,
s rajtuk az esti felhőnek
csendes ezüstjei között
néha tüzes szekér zörög.

Juhot is ád, mézet is ád,
s nagy halmokat. Ez Gileád.
Lányai és asszonyai
ős-almafák... Hogy termettek,
ki tudná azt megmondani?
Csak azt, hogy aki becsstelen,
annak itt alma nem terem.

1949

Két kis tinó szarva fénylik

Kövér bő föld, szénáskert volt,
igen jó, úri terület.
A gróf most már nem zúg: itt át
még a madár se repülhet!

Nincs most már, hogy alkonyatkor
sárga hintó robogna itt,
s nem bámulja a grófnő az
esti boglyázók kínjait.

Pusztagazda se alkuszik
kaszásokkal könnyre, sóra,
és azok se néznek messze,
tengerentúli hajókra.

Sárga és hosszú kutyák se
csavarognak a csalitban.
Molyé a régi törvénytár,
s elavult az úri hittan.

Megette a moly a múltat.
Hintó, törvénytár mind a múlt,
le az évek mélységibe,
mind az idők tavába hullt.

Más már e volt grófi szérű,
szinte kis álom-Ázsia,
belőle kél fel a nap és
Tóth Mihály és az öt fia.

Belőle kél fel a nap és
oda is nyugszik este le,
két kis tinó szarva közé,
s az ég is ott alszik vele.

Két tinó, fénylik a szarvuk,
egyik Lombos, a másik Ág.
Mégse nyílik Tóth Mihálynak
ezen a szérűn se virág.

1949

Mágori táj

Felkereslek mágori táj,
nemsokára, úgy, csak magam.
S megállok a nagy láp mellett,
fönt, hol a hollók halma van...

1949

A büntető nagy csillag kigyúl

Elszámolás

Elszámolok ma mindenkivel
és mindenkinek hite szerint
adok a pásztor lelkivel.
A görbének, az egyenesnek,
adok minden hazug barátnak,
akik messziről kezet fognak
s közelről az útamba állnak.
A szeplősnek adok - pördülj kopasz!
A nagynak is - nesze a hátam!
Igaz, kicsi rész, de ennyi jut,
meg lépcsőnek alád oda álltam.
Belőlem mindenkinek jut
rogyásig. Kaphattok... adok ma soknak.
Én fa vagyok és az ágaim
újra-meg újra lombosodnak.
Előttem papír. Neveket jegyzek,
Számoltam. Most már szivarra gyújtok.
...Csak halkabban ti, kis tekerzők:
taposok ám, ha hozzám nyúltok.

Vád, 1939

Kakukok kora

Kakukoknak korát éljük:
sokan vannak a kakukocskák...
és megborzolja a pórszakállam
s a magyar mezőn ellenem páran
kockát vetnek... vetik a kockát.

Kis kockások, kis sipogósak!
Hát ki ne tudná? - nekik előny,
hogy nem kétkedésektől rázva,
nem csókra, borra, nem halálra
kockáznak a magyar mezőn.

Csak kockáznak, mert nincs kockázat.
Így érdekes... az az úri,
ha más bőrére megy a játék
és nincs vezeklés, nincsen rátét
s nem kell a kebelbe nyúlni.

Kakukocskák, kis kakukok,
urak lesznek ők maholnap:
a kockájuk nyer... szentelt vízzel
s szájukon nyugati ízzel
a Parnasszusra lovagolnak.
Útat nékik, polgári világ!
Jobb, ha mennek, mint henyélnek.
Uracsok ők, kik erre a korra
születtek... de csókra, borra,
hogyan nem telik, hát - mendégélnek.
A csók, a bor örök szomjúság.
Szép, nagy lángokkal el kell égni
annak, akinek ezt osztják
- ők vizet kaptak, vizet meg ostyát,
mert nem tudnak a borral élni.
A torkuk szűk, a lovuk sánta
- szegény Ráró alig kocog! -
Hát bizony: hegynek rázós az út
és ritka legelő, ritka kút
s a víz az úrfiakban kotyog.
Így utaznak... kis szó-csöszök,
még le nem települt nomádok,
kiknek vékony vers a früstök,
de nincs a földön olyan püspök,
ki áldást nem adna reájok.
...Kakukoknak korát éljük.
De sok kis kakuk rikoltoz
pódiumon, hordón, padon
és futkároz mind... s hosszú nyakon
mindegyik egy tököt hordoz...
Nékem görbe kis rossz hátam van,
rajta sors és halál ugat.
Így az úrfiak bátran mennek
napos oldalán a hegynek
- de verik is ám a lovukat!

Vád, 1939

Szomorú viadal

Egy barátom a poétikában
a bölcsélet és a mindegy híve -
Hogy úgyis meghalunk heptikában,
s kettőnek, háromnak marad híre.
Kettő - mondom - esetleg három,
ravaszkodik az én barátom

s félve néz egy közelgő költőt.
- A szelek és a történelem ringat
előtte egy paraszti bölcsőt
s ő sanda szemekkel rákacsingat.
Mert mily szomorú lesz egy napom
osztozni örök illaton.

Hát, hogy meri az istenadta nép
álmodni - még álomnak is merész -
hogy igazáért daloló gyermekét
az égi borból megilleti rész.
Legyen az csak szegény rokon
s tántorogjon koldusboton...

Hej, barátom, te bölcs, te halvány,
Pest tenéked lopva mért,
de én jöttem az angyalok karján
s futnál még te a lelke mért.
Hisz a jövő majd velem - neked,
mondhatja az ítéletet.

Vád, 1939

Én és ők

Maguk közé nem vesznek bé
írogató kis tanárok -
temetőnél, búzaföldnél
mindenfelé van egy árok.
Odaszórják a szemetet.
Mondják, hogy oda mehetek.

Gulyás Pál is azt ajánlja,
Erdélyi is azon örül,
s Szabó Lőrinc, Illyés Gyula
tapsolnak a vita körül.
Így hát Debrecenben, Pesten
s Pápán sincsen mit keresnem...

Költők s izgága tanárok,
adjon nekik az ég erőt,
hogy megállhassanak egykor
leköpött királyuk előtt.
Mert ők lehetnek híresek,
ám én a királyuk leszek.

1939

Sasok

*Ajánlom ezt a verset az Erdélyi Józsefet
ingerlő, habzószájú kis kukacoknak.*

Két sas ül egy nagy kőszálon,
nem is kettő, hanem három.
S szemüket míg messze vetik:
vér hull erről, vér hull arról
- sasok sorsa olyan sors, hogy
egymást néha megvérezik.
Ilyenkor a sárnak férge
mind, mind sas-vérre éheznek.

A sas-vér ám nagyon piros
- féregnek inni tilos.
Kicsivel az nem éri be:
tizenhétszerte nagyobbra
szeret nőni s ha bele szí
egyszer is a sas vérbe,
berúg és nem búvik vissza
szennyes kis lyukja mélyibe.

Bújjon pedig csak a lyukba,
legalább kilencven sukra
s ringassa szomorú álom
ott, hogy az éhség hiába:
sasok nem úgy vérzik egymást,
hogy az mindörökké fájjon.
Hisz egy sorssal együtt szállnak
a kék égi óceánon.

Magyar Újság, 1940. június 2

Egy kritikushoz

Megbocsásson kritikus úr,
nekem is volna pár szavam,
mielőtt a sors fehérre
kínozná a hosszú hajam.

Tudniillik, csöpp uracska,
nem olyan ám Sinka István,
hogy lapuljon, amíg kegyed
görögökről nyög a bikkfán.

Nem tudok uram, görögül,
magyarul csak... s magyar hanggal
mondom: ön a holdjárásra
sandító kis sánta angyal.

Sündörgött ön négy hónapig,
hallgatózott: hogy fú a szél,
s hogy a „népies” költő a
„sötét parasztról” mit beszél.

A szöllőnek édességét
sose ízleli a karó
- Nagyságos úr! sápadjon el:
ön még karónak se való.
Hajítófa ön csak uram.
S Aiszkhülosz szíve vérzik,
hogy önnel e versben itt egy
játékos juhász bigézik.

Mert én nagy játékos vagyok,
játszom arany zúgattyúval
- csendesen hát kis emberke,
s le a kakassarkantyúval.

Az ön pici elődei
- így hát magát se csodálom -
már Katona Józsefet is
lefütyülték Kolozsváron.

Kedvet kapott önöcske is
s fütyül és a melle dagad.
- Helyet e kis múlandónak!
Élni akar a nap alatt.

Élni kell a hentesnek is.
Meghallgatom érvelését,
s odatartom az ujjam, hogy
bevérezhesse a kését.

Kritikus úr, már kimondom,
s szóljon érte, ha fáj a szó:
- Uracska, a „Denevérek”
nem az ön fogára való.

Kritikus úr, bizony, bizony,
egyikőnknek a sírt ássák.
Vigyázzon ám: idő előtt
el ne tapossam magácskát.

Megkérem önt, ne átkozzon,
áldja a Sinka két kezét,
amiért feljegyzem ím
halhatatlannak a nevét.

Szűj Gábor ön, ide írom,
hogy a görögök is lássák.
Reménytelen fűszeres, ki
holtig méri a rizskását.

1941, Magyarság útja, 1942. február 6.

Vers a legyek vezéréhez

Nem vagy magyar ember fia,
te züllött kis csizmadia.
Rágalmazó, alattomos
vénasszony vagy, ki az ármány
sárgaszínű vizében mos.

Ki lehetett édesanyád?
Bár őt szegényt ne érje vád,
nem ő hitványságod oka
- önmagadtól lettél te a
legyek taknyos tábornoka.

Orvul támadsz és a sövény
alján lapulsz, mint a görény?
- Ember vagy te is, mondhatom!
Ártánykutya ne vicsorogj:
az ostort már suhogtatom.

És még te vágyol a jussra,
fel a magyar Parnasszusra?
Hiszen ott nem nő laboda!
- Budapestről gyalogszerrel
számár nem jutott még oda.

Mégis, ha mész, ne menj gyalog.
Én egy jó tanácsot adok:
ott, ahol a csatorna foly,
ülj fel a Pegazusodra, a
békára és úgy lovagolj.

Magyar Út, 1941. május 29

Várnak egy sárga csillagon...

Fütyülök Pestre - itthagynom.
Várnak egy sárga csillagon.
Ott még lehet emberségem:
messzi, az idegen égen.

Majd egy szép őszi hajnalon
búcsúzom és a kalapom
kihullajtom a kezemből,
elég volt a bablevesbül:

Rátestálom Uri Györgyre -
hát csak én lehessek görbe?
És a kijelentő lapom
Harcsa Dénes úrra hagyom.

Szegény hivatalos papír
tűri akárkié, nem sír.
Mehet véle nemsokára
égi ambulanciára.

Mert ha már őt emlegettem,
támadjon fel ő helyettem.
Ragyogjon néki az égbolt:
nékem abból is elég volt.

Nemzetőr, 1941. július 21.

Ím, a garas...

Polgár, ne inogj, mint a bodza,
jöjj kockázni, ha nincs is kocka,
nesze: egy lyukas rézgaras.
Lyukja császárodé, aki
szeszélyes, vak és bogaras.
Börtönöm már rácsoztatja,
s akasztófám ácsoltatja.

Ím, a garas. Rajta írás -
koszorú, és vér, és írás.
Költő vagyok, Szent János társa,
ha ahhoz húznék, kié e pénznemű,
szemem a mennyet meg ne lássa,
a csillagokat se soha fenn.
Kezd, no, polgár, s a játszma legyen:

ha te győzől, vesszek el én,
s apám is, ki háza tövén
ül s vén szemét messze veti
az országra, ahol él, s hol
az adógaras, az kergeti;
oda adni minden részből,
negyedből, félből, egészből.

De győzzek én, sorsod már kész:
sárga, lila és zöld penész,
s bilincs is császárod lábán -
peregjen könny az ő szemén,
ne a bátyáim szakállán.
Ím, a garas. Perdítsd csak el,
lássam, miként veszíted el.

1943

Egy ostrom utáni írócskának

Írogató kis barátom,
rágalmazhatsz, hisz te voltál
pennával paszulykapitány
tócsa mellett libaváron;
nádszál-vitéz vagy, hajoltál;
élősdí vagy: fagyöngy a fán,
s írócska is minden áron.
Kis nevecskédet hát magad
írd csak le - meg úgy se marad.

1947

Szalmaevőkhöz

Kérődzetek, kedves barátaim,
kinn e télen nem vagytok társaim.
Jászol mellett, nagy meleg istállón
tart gazdátok, s én őt nem instálom;
osztózatok vele a jövő átkain;
ígért ti néktek szalmahegyeket
ő is azon él, vele egyetek.
Hisz ti elhiszitek, hogy hétszer hét - három.

1948

Sárcsillag

Szállj énekem az esti tájba
most s majd a jövő hazába.
Nehogy egykor ott elfelejtsék
a nagy rablót, kit Sz-nek hívnak.
Nevét az idők el ne rejtsék,
s tudják, akik majd akkor írnak.
Ez az ember a mocsár fia,
de nem farkas, csak gyászfigura.

Ez a bús ember irgalmatlan,
a lelke üszkös, akár a katlan.
Tán nincs is lelke e szeplősnek,
mert egy országra való búnak
keserűje, és minden ősnak
kínja kell neki koszorúnak.
Vad igénye van e latornak:
népsírás. A könnyek ha folynak.
Hogy megvakult-e? vagy elvakult?
Sárcsillag ő, ki fertőkbe hullt.
Hogy történt, hogy e kékmennyboltos
országban ma ő az egyetlen
kiszolgáló szomorú boltos?
Rövidárus. Vissza nem retten.
Él csak bolondul, víg napokkal,
s együtt árul a tolvajokkal.
Kiért az ég könnyet nem teremt,
sirassuk el mi az esztelent,
hisz mi búza-emberek vagyunk,
s szétzúz bennünket a nagy malom.
De mi így is emberit adunk,
s e részünk is égi szánalom.
Szánjuk őt, ki élve sírba tért.
Hull a könnyünk minden emberért.

1949

Pé ördögök között

Pé az én jó ismerősöm
azon az elromlott őszön
mikor az ördögök jöttek,
(nem hogy köpött volna egyet!)
hanem ő is közénk állt,
s félig ő is ördöggé vált.
Azaz kötelezte a múlt,
s egy kisebb ördög belebújt.
Nem nagyobb, félmaroknyi se,
nehogy meglássák. Senkise.
S a kis ördög ott működött
benn csak a nyelvtöve mögött,
s az első napokban máris.
S furcsa neve volt: Tovarish.
Simán kezdte csak először,
hogy Pé-t vesse a remény föl.
Úgy rendezte agyafúrtan,
hogy úgy lássák a falukban
Pé-t, mint elhivatott vezért,
országért, földért, emberért.

Adott neki nagy hatalmat,
ha a vad titkokról hallgat.
Lóra ültette, vitette,
s hogy nagy csillag - elhitette.
Rendelt neki forintokat,
mindig többet, sokat, sokat.
Kedves hívének nevezte,
s díszített dombra vezette,
hogy a díszből mit se lásson,
mégis nagyokat kiáltson.
És Pé nagyokat kiáltott,
arról, amit ő se látott,
olyanról, mit ő se tudott:
azt, mit a kis ördög súgott.
S ha nem hitte mégse a nép,
behunyta Pé a két szemét;
mímelte, hogy semmit se lát,
se a börtönt, se a halált;
nevezte azokat oknak,
forradalmi állapotnak.
S akit világgá kergettek,
ő mondta rá, hogy eretnek.
Mindenkire általában,
ki e legyőzött hazában
nem az ördögökkel tartott,
ő emelte rá a kardot.
Képzelte, hogy a kor hőse,
s hogy ő lesz e kornak őse.
S hogyha buzgalmában lanyhult,
a kis ördög beljebb elbújt
a szívében, s riogatta,
s néha esni-formán hagyta.
Esett Pé és úgy megrémült,
hogy a feje belevénült.
Nehéz a hír odahagyni,
ős és hős akart maradni.
Sajnálta hagyni a sokat
és a fényes forintokat.
Kinek jó az ördög kútja,
nincs már annak visszaútja.
Bérelt a lelkiismeret
s a bérlő röhög és vezet.
Nincs ott lélek s emlékezet,
aki önmagába szeret.
Pé ezért néha dörmögött,
s űzte volna az ördögöt.
De az most már fenyegette,
s nyelvét erős láncra tette;

fogta hiú emberünket,
hogy jaj annak, kit ő büntet.
S ha Pé lázadozni próbált,
az ördög kötelet lóbált,
s csőrös, nagy tüzes fogókat,
csipkedni a lázadókat.
Végül mutatott egy házat:
abba viszik, aki lázad;
s bélyeg az és nagy gyalázat.
Jobb hát a szolgálázat.
Ezek a világos érvek
legyőzték Pé-t népvezérnek.
Fogta magát, visszadöbbsent,
s pár forint, ím, újra csörrent.
S mint korhős, ki el nem veszhét,
lassacskán hasat eresztett.
Sorsa: ördöge kezében,
mint a betegség a vérben.
nyelve finom láncra verve,
nagy bizalma vízbe ejtve;
gyöngeségeit megsejtve,
félretétetett selejtbe.
Leballagtatták a dombról,
kivonták a forgalomból.
Hűséges még, de a régi
bizalmat már el nem éri.
Mit tegyen hát ismerősünk,
ír, hogy szebb legyen az őszünk.

De van aki ma úgy véli:
az ördög még ösztökéli.
S ennek Pé barátunk örül:
mosoly egész köröskörül.
S szól néha a papok ellen,
néha parasztot kap mellen,
néha az országra ordít,
s ahol kint lát, hátat fordít.
Szeret mélázni afölött,
hogy ő az ördögök között,
mint jó torkon a jó borok,
olyan bizalmasan forog.
S a csöpp ördög így látva őt,
mér neki parnasszi mezőt.
Az ma úgyis oly sivatag,
aki jól lát, ott az is vak.
Pé ott bármit elgondolhat:
vén macska, hát dorombolhat.

1952

A rossznyelvű

Hosszú fiú, az idő már hiába áztat:
elnyargalnak az évek.
(Az enyéme is bizonyy!... Ideje, ha múlik,
a tökinda is elszárad.)
A te életedben mégis megmaradt egy móka:
égi szomjúságod és nagyon is földi éhed,
mely, mint méz,
mélyen alá, le, a kanálba nyúlik.
Nyitva hagyott ablakok alá lépsz
s leleskedsz, mint ékszer után a kíváncsi hollóka.
Nemesen szép értelmes fejed
ilyenkor elcsúful
egy-egy pillanatra olyan vagy, mint a tyúkászó róka.

Minden szerelmi tányérba belenyalsz;
feldúlt ágyak, mosatlan fürdőkádak
titkai bizarr és édes csemegéid;
szádat leányok, asszonyok,
udvarlók és férjek seregei félik,
mikor a városban te hír után körülnyargalsz.

Szeretnék látni többet is egyszer; vajha
látnánk, hogy megejt az izgalom,
kívül a csúnya-szép hálósobákon,
s hogy retteg tőled e sok hím,
ákom-bákom
kezű irodalmi szajha -
Tiszta szép értelmedhez ez illene nagyon.

Loholva néha, elkap egy-egy tekintet
s látunk téged városi kavargásban,
este, villanyfénynél,
kis eső után, mikor loncsosak a falombok;
fú a szél, lóg a lámpa; lengő árnyék vagy;
eltűnsz, felbukkansz; most épp a járdaszélnél
állsz, és a zsebedből
mint összegyűrt hálóingek
újságok csüngnek. Vagy csak:
pletyka-fekete
köpönyeged lobog,
rajta nagy kan-csat.
Látod, nem illik rád
ez sem. Sem a rosszul szabott Bocaccio-nadrág.

1958

A szitkozódó

Öreg tearózsa, te csak virágzol egyre
elhagyott udvaron
ápolatlanul is?
Csendben vagy s magad, s megszoktad,
hogy ne számítsál semmilyen kegyre
a világtól, semmilyen védelemre... Nagyon
bölcös vagy, gazok közt, rózsatő. Alul is,
fölül is ellenség, melletted beléndek,
vadkapor, kutyatej. Rosszabb
szomszédaid már nem is lehetnének;
fojtogatók közt élsz, s te bimbózol úgy is.

Nem ily bölcös ám a
Fekete Körözs fia,
a kerengő sámán, a haragos láma,
ki nem örökölte India
bölcseinek csendességét, sem nyugalmát,
hanem szitkozódik és bakot ugrik
és tapossa és csépli a szalmát
szüntelen és...
tajtékozva dicséri társait
és mosolyogva gyalázza.
Pedig hiába táncol és pörög a dicső:
temetője porát söpri már a szakállá.

1959

A dicsekvő

Szép kis villád van, barátom.
Sajnos, benne vagy író csak.
A kerítéseden át látom,
hogy miként kellene élnünk néhányónknak,
nekünk, kik vihetjük a batyunkat háton.
Igaz, te mehattél volna sintérnek, ácsnak,
hajósnak: te oly körmönfont vagy, s így
neked fűtyölt volna máshol is a rigó.
Ismerlek régóta híg
lelkiismeret; hogy most hull a pénz,
szószólója vagy a kommunista pártnak.
S hogy legyen számodra még kerekesebb a dió:
én felém is megmaradsz barátnak.

1959

A kritikus

Igen, te nem a mű szépségét nézed,
kisember, nem azt, amitől
nagygyá lesz a költészet,
és nagy volt már eleitől
fogva és az marad mindvégig,
akárhogy is rugdosol ellene, kis vak,
számnélküli nulla, kit csak a párt éltet
s fizet, hogy üvölts... de,
nem az égig, csipás, csak legfeljebb
oda, hova a varjú fészkel - a fa tetejéig.

1960

Aki úr, az - úr

Úgy ám!
Akinek a Kristályban
tálalnak vacsorát,
boldog ember az a maga mivoltában:
eszik húst (előkelő helyen) és iszik bort
(nem pórnépnek való alacsony csárdában),
és egy-két teleírt ívet lapoz át,
mielőtt átnyújtaná
a szerkesztőnek, s a hangja majdnem komoly;
úgy tesz, mintha az egy-két ív halálosan untatná,
a mű, ami félig vörös-rózsaszírom, félig meg hangyaboly.

1960

Csinált „nagyok” szomorúsága

Költő urak! - szólok a „nagyoknak” -
együtt pihenünk, ha az élet
nagy lámpái elragyognak
s vége lesz a földi meséknek.
S kinek volt lepkéje, álma
életében - szokás máma -
lesz kis koporsódeszkája,
s márványkövük amazoknak.
Különbözőek, bizony a fények,
Magyarország!... Én daloltam néked,
s ők bőgtek, mint az ökröknek szája.

1960

A sokkulacsos

Júlia, te az vagy mindenképpen,
aki vagy: kicsit ideges, kicsit irigy,
de miért kellett tenéked nyilatkoznod
és miért éppen
úgy, hogy újra odatartod a feneked
ugyanannak a latornak, ki téged is megejt,
meg anyád combjába is belecsíp?
Kopik már a sok földi jó, ugye?
S még fájdalmasabb, hogy nem látják a neved.
Ám emlékezz, Júlia: tisztultabb
kor is jön még, s akármily nagy feslett is vagy ma,
az idő majd elfelejt -
jobb volna, ha ma volna sorsod kicsit dúltabb.

1960

Az akadémikus

Nem mondom én, hogy csak kutyaőrös
nemes lehet akadémikus,
- bánatom miatta világgá nem zajongom,
mert lehet akármilyen szőrös-
talpúnak is tiszte ott - (amint látszik
most azoké a juss;
megszerezték bíz, rossz rongyon és fületlen
gombon.
Hagymás-Mucsá ím most Európát játszik.)
De azért, mégis, aki ördögök barátja,
félre onnan. A hagymás menjen
hetipiacra, áruljon hagymát egyre-másra,
ott a helye, azt még a kisgyermek is belátja...
Különben is, a mi
akadémikusunk
maradjon csak csendben.
Mert lép az idő, lép, lép s kipattan valami
véres emlék, ha nem ma, hát - holnap.
Vádolni, igaz, mi akkor se futunk.
Ám, mit szólnak a halottak, kiket akkor
majd kihantolnak?

1960

Hazug, loncsos „Béke pap”

Szeretném látni nagy hasával,
hogymenekül át a városon -
limonádét szí szalmaszállal
most, s feneke pihen bársonyon.
És nem is olyan tisztelendő,
és nem is lepecsételt üveg.
Pohán lila halottas kendő,
ujjai vastag, zsíros nyüvek;
keze munkára sose volt jó,
csak, hogy önmagát vakarássza.
Ha szól az égi trombitaszó:
közülük, kik balkézre gyűlnek,
elsőnek ő ül a parázsra.

1960

Kicsi kertben kapálgató

Elejéhez, hátuljához
hozzá tenni. - Nem határoz.
Egyikből kicsit elvenni,
a másikhoz hozzá tenni,
s készen egy kis új vers máris,
szép, mint egy paszuly-kaláris.

Bizony, nem bánik ő érczel,
cérnázik csak - összefércel.
Aztán a vásárra dobja
s árulja, püfög a dobja.
Így szeret ő éldegélni,
minden ágról szedegélni.

Borsot törni mozsárkában,
s meg-meg szaladni jártában.
Kicsit kertben kapálgatni,
kis budiba kakálgatni.
Majd a jövő időtlenben
vers lesz abból - hadd erjedjen.

1961

Vak tyúk

Vak tyúk a hátsó udvaron
kapar a szegény kisbarom.
Kapar, csörög százezerszer,
míg egy véletlen szemet lel;
ízlelgeti, megpengeti
s beszél hozzá: kotyog neki.
Megemelinti a szárnyát,
karicsálja boldogságát.
Szegény kis vak lelt egy szemet
s bögyében érzi az eget.

1961

Új boltban csipás boltos

Kinyitott az új sarki bolt,
ócskább mégis, mint a régi;
annak mégis lámpája volt,
lámpa, olyan, mi a sötét
őszi uccát telefényli.

Van benne árusok pultja,
s egy rossz hírű kereskedő,
akinek gyanús a múltja:
csalárd, valami vén szatócs,
nagy púpos, kis pereskedő.

Hajdanta művésznek készült;
boltos lett; azóta hátrál;
csipás, nem jól lát; kis fésült
alak: vizez, hamisít, csal:
hernyó a más zöldjén. Rágcsál.

Bántja szemét a fény; könnyes.
Szőröskezű bús boltos úr;
kiszolgál: mér, csen, s fölles
az égre: mi lesz, ha ott a
büntető nagy csillag kigyúl!?

1961

Hallgatni a romok alatt

Gyalogszéken

Jó volna kis gyalogszéken
ülni, ahol senki se lát,
s hallgatni a romok alatt
az Úr hívogató szavát.

1950

Boglyatűz

Meggyulladott nyári boglya,
önmagát eszi lobogva.
Önmaga lángjába vesz,
aztán csendes fekete lesz.

Megkötözött erejének
lángjában úgy ég a lélek.
Marja magát öntüzeivel,
s nem ő, ha' az élet ég el.

1950

S eljövén egy őszi reggel...

Hogy is volt csak?... Ásvány puszta.
Ott élt Magyar Juliska.
Én meg kinn a Kálló mellett,
ahol vad náderdő lengett.

Időnkint, ha találkoztunk,
mindig némává változtunk.
Néztünk csak egymásra hosszan,
fényes nagy pillanatokban.

Ám az élet, a kegyetlen,
jött nagy fekete menetben,
s mi is be a sorba álltunk
s lassan, lassan, lassan váltunk.

S eljövén egy őszi reggel,
tudtuk: most már búcsúznunk kell,
s búcsúztunk - óh, őszi világ! -
két fénylő nagy tallóvirág.

1950, Nők Lapja, 1963. március 23.

Megcsalt szerető utolsó szava a hűtlen büszke lányhoz

Alig bírom kezemet felemelni,
hogy utoljára szép fejedre tegyem,
te víg hazug, te rossz, te fejedelmi.
Eredj és élj. Életed Isten dolga.
Most csupa titok, csupa remegés
és merő sejtelem vagyok:
csendesén távozz!
Próbálj az utamból mennél messzebb menni
és sirasd magad. Sírj, mintha a kéklő űr zokogna.

Én még nem tudom, velem
mi lesz: gyógyíthatatlan élek
s álmaimnak szöllejét mívelem,
míg rá nem lépek a köd ösvényeire?
Menj és zokogj. Most csupa suhogás
vagyok belül, s emlékeim lelkének
tüze éget... Én látogató Istenem,
mintha a fél mennybolt az én véremtől égne!

1950

Síromból kiáltó

Kik voltak apáim?
Szomorú emberek?
Utánuk a sírba
én is csak úgy megyek?

Hiába temet el
engemet az ásó,
akkor is az leszek,
síromból kiáltó.

1950

Sóhajtások porbasújtottaknak

Mezőink, boglyáink
elégtek a vészben,
s házunknak fedele
játék csak a szélben.

Görbe hátunk kínja,
vállunknak ereje;
rájuk nehezedik
sarcolóink keze.

Sohase lesznek ők
fiai a napnak,
kis kutyák csak, akik
csontokért ugatnak.

S mi, a nap fiai
lenn, a sárban élünk,
s negyvenfokos lázzal
életről beszélünk.

Lelkünk szép pusztája,
jaj, idegen gyarmat;
s megöli bimbóit
a fekete harmat.

S ahányszor felnyitjuk
könyörgésre szánkat,
megkötözik szegény
estéli imánkat.

1950

LXXXIX. Zsoltár

Az Úrnak kegyelmét mindörökké éneklem,
És minden népeknek kiáltozva hirdetem.
Mert az ő kegyelme örök, és el nem avul,
az egek is arról beszélnek,
az ő csudálatos dolgairul.

Ő uralkodik a tengernek kevélységén,
habjait leveri, és elnyugtatja békén,
ha felemelkednek azok, és háborognak.
És az egek is, és a föld is
az ő erős karjára támaszkodnak.

A felhőkben is: hozzá kicsoda hasonlít?
Fölülmúl ő minden erősöknek fiait.
Mert Istene ő minden körötte levőknek,
és így szól: kik én velem vannak,
az én karom megerősíti őket.

A gyülekezet gyűlölőit ő megveri,
és a nyomorgatókra jobbkezét ráveti.
Mert örökké tartó az Úrnak igazsága:
leront ő minden gyűlölőt, és
kőfalait mindnek a földre hányja.

1951

Hókorona

Virág és bók helyett
sok szeretettel küldi ezt
a verset László Gyulánénak,
Marica asszonynak
Sinka Pista

Kis virágaimat,
nagy hókoronámat,
neked adom,
szép asszonyom,
volt tengertitkú lánynak.

Viseld díszeim e napon,
de jól viseld, vigyázz nagyon:
minden virág
tővised ád,
útain e világnak.
Másikat úgy adom oda:
nem tudom, a hókorona
illik-e Máriának?

Tűz e korona belseje,
bánat van oda írva,
nagy mint a hold.
S akié volt,
sajogva száll a sírba.

Hókorona, ki viseli,
mennyei kedve támad.
Szép asszonyom,
neked adom,
ne maradj haloványnak.

Budapest, 1951-edik év, február hava

Hazug demokráciához

Sarokkő lehattél volna,
nem tört lépcső, nem omladék,
s nem öntené csordáidba
esőjét most az őszi hét.

Tört lépcső vagy, elvetett kő,
rajtad vonulnak a holtak
át a rémület idején,
s te a holtat is raboltad.

Szétromlott kő, omladék vagy,
romot és penészt virágozol.
Aszott május a mestered,
feldíszít: pirosra mázol.

Olcsó díszbe öltözöl,
rossz a ruha, rossz a festék,
s kilátszanak alóluk a kifosztott ünnepi esték.

Szegletkő lehattél volna,
korhadt fa vagy s megjelöltek,
s kívágnak, hogy ne tedd többé
boldogtalanná a földet.

1951

Csak még egyszer életembe'...

(Népdalkiegészítés)

„Nem loptam én életembe'
csak egy csikót Debrecenbe.
Mégis rám verték a vasat.
Babám szíve majd meghasad!”

Csak még egyszer életembe'
jussak én el Debrecenbe!
Meglátod majd nénémasszony:
lesz még a babám mennyasszony!

1951

Szegény ország naplementjén

Mikor is volt? Hogy is hívták
Sziltarcsán a lányokat?
Berke Zsuzsi, Széll Eszti, és:
felejtsd el, hogyha tudod,
felejtsd a volt álmokat.

Úttalannak útja kerül?
Hontalannak lesz hona?
Mennyi erdő: mind, hogy hívott!
Mennyi út, és úttalanúl
vágat a vágyak lova.

Szegény ország naplementjén
milyen vérpiros az ég.
Hogy is hívják a lányokat?
Most kérdezed, mikor a nap
nem, hanem az ország ég.

1951

Nénikék összebújva

Éjfélkor a kertajtóban
lélek várt rám kint a hóban.
S tehenünk bömbölve ellett,
jó kutyánknak futni kellett,
s elröppent galambjainkat
elnyelte a téli felleg.

A szívemmel alig bírtam,
s ma se tudom, miért sírtam.
Elvillant az arcom előtt,
s láttam sokszor nagy temetőt:
két szemembe csillag hullott,
s tenyerembe kék virág nőtt.

Nénék jöttek, megátkoztak,
csudálkoztak, imádkoztak.
Szóltam nekik: ez messzi jel,
de még senki nem hiszi el.
Bizony nekem értük is majd
szenvedni és dalolni kell.

A nénikék összebújtak,
s messze az időbe nyúltak.
És azóta nem átkoznak,
azóta csak imádkoznak.
Tudják: egyszer velem együtt
esti mesévé változnak.

1952

Egy régi császár szobra előtt

Bizony, hatalmas voltál egykor,
amíg álltak a légiók.
Ha kellett, csók volt, csók és meggybor,
s néked daloltak a rigók.

Hősnek hívtak és lángelmének.
S te nem néztél sose hátra,
hogyan görbe körötted az élet,
mint a hajlongóid háta.

Kegyenceid népet raboltak,
s lesték szavad, a mosolyod.
A hízelgők. Bizony ők voltak
bíborodon az ős-molyok.

Éljeneztek, mint a nagy császárt
szokták... És állt a dáridó.
S a bíborodra, ami rászállt,
az volt csak tiszta, az a hó.

Fejed sose hajtottad búra,
akkor se, hogyha elveszett
pár légiód. Az anyák újra
szültek és nőtt a sereged...

Most ülsz előttem. S apám fia,
én bámullak, s nem felejték.
Fúvom a port rólad, bestia,
s az időt, mi porba rejtett.

No, lám, ember, hogy mivé lettél,
szólok - Egy márványdarabot
fogott, akivel jót se tettél
s íme, szoborba faragott.

Császár voltál! Az olyan nagy dolog?
Jó, de hol vannak a rigók?
És hova lett, mondd, a bíborod,
s hova tűntek a légiók?

Lásd, a hatalom milyen semmi,
múlandó az, mint a cserép.
Ni! most oda, hol nincs mit enni,
egy légy épp a fejedre lép.

Oktatás

Minden hatalom köddé válik.
Az időből úgy mint a nesz
kihull... És volt csak. Semmi lesz.
Ember, ki ma élsz e világon,
szánd azt, ki hatalmat visel.
Nincs más olyan szomorú járom:
öklelőzni a semmivel.

Ötvenes évek

Faluvégen

Ki szundít a faluvégen
fejével rajta ezeréven?
Takarója égi kékség,
úgy alszik. Ő a szegénység.

Pihen, pedig mily nagy erő
volna, de alszik. Magyar ő.
Magyar, elhagyott, faluhelyi.
Sorsát vak lova agyonelli.

1953

Még mielőtt

Bihar földje vak szegelet,
kisértet szór bele szeget.
Útait félelmek őrzik,
éjében farkas rejtőzik.

Hazamennék, készülődnék,
még mielőtt megöszülnék.
De szándékomra lest vét a
lappangó boszorkánybéka.

1953 november

Bujdosó-ének

Száll a nap lefele, lefele,
megy az út elfele, elfele.
Hát én szegény pásztorlegény,
hova menjek? Lesz e remény?
Lesz-e remény, lesz-e szállás,
bujdosásomban megállás?...

Indulok hát... Száll le a nap!
Belőlem csak árnyék marad.
Hogyha úton eső hinti,
s arcom szídalom érinti:
ég aljáról vihar kél fel,
s betemet majd falevéllal.

1954

Két dal

I.

Nyárfa a temető mellett,
- temetőbe sokan mennek.
Jobb hát nekem is indulni,
falevelekkel lehullni.

II.

Udvarunkon fűtyöl a szél,
vígasztalni átjöhetnél;
ajtónk soha sincs bészárva:
kitől félne ilyen árva?
Ereszünkből, jaj, hull a nád...
Szűröm a kóró olaját...
Látogass meg ínségemben,
ne hagyj el szegénységemben.

1954

Első felhő

Elég a bánat mára:
Isten veled hát, Drága!
Legyen? Kezet adunk?

Látott már más is olyat:
kétfelé fut két vonat.
Szólj, ha búcsúzhatunk.

Int a tavasz zöld ága:
Isten veled, menj, Drága!
S ne tudd, hogy zokog a
szívem... véld a szél zokog.
Neked lesz még mosolyod,
de nékem már soha.

1955

Örök ősz

Most egy halottra gondolok:
nagy sírban pihen; vizenyős
földbe ásták el rég szegényt.
S azóta mennyi rossz dolog
bántott szívem, s mennyi ősz
lopta ki szememből, a fényt.

Most egy halottat siratok.
Sírban más úgy nem pihent:
átlátszó lett drágakő-teste;
eltűnt csillag, de még ragyog;
átfinomult, lényege csend,
újtestamentumi este.

Most egy halottról álmodok.
Mily szép volt! Ó! Most már soha
nem jár a földön; vizenyős
berkekben alszik, nem zokog,
köpönyege nem út pora:
örök ő, mint örök az ősz.

1957

Poros kalapon égi gyöngy

Poros kalapon égi gyöngy

Porzik a híres országút,
s lomb sincs, fű sincs, s messze sincs kút.
Csak egy legény magányosan
lépked rajta gyalogosan.
megyen szegény s láthatatlan
bánata utána oson.

Nézem a legényt. Megállok.
Már elfoszlik, mint az álmok.
Csak még az ujjasa ujjá
leng, ahogyan a szél fújja.
Magyar legény. Körülötte
sír a vidék mélabúja.

S ahogy végleg távolodik,
az ég ahogy alkonyodik:
azon a nagy csillagon túl,
ami lenn ragyog már alúl,
úgy vélem: ott megy a legény,
s kalapjára ég gyöngye hull.

Földművelő, 1958. február 5.

Gergely gazda

Volt neki három pár ökre,
s jászlához hat kanca kötve.
Tehene is legelt vagy hét -
csengőjüktől zengett a rét.

Jó magas asztagot rakott
néha nyáron ötöt-hatot,
mikor mennyit adott a föld,
miből száz köblöst örökölt.

S mi hű szerelmi zálogot,
asszonya is annyit hozott;
menyasszonyi fátyla mellett
szép száz hold föld búza lengett.

S a még többről való álmok
voltak a nyoszolyó lányok.
Güzültek is mind a ketten,
gyerek is született: egy szem.

Büszke is volt Gergely gazda,
hm! az a kis satnya fattya...
Annak nincs már nagy mennyboltja,
sose lesz háromszáz holdja.

Földmívelő, 1959. március 17.

Föld Mihály verse

Nagy-Bajó Sárival ketten
kimentünk; árpát vetettem;
léptem hosszakat előre:
egyenest az egyenesbe;
Sári jelt tűzött le oda;
hosszú, régi, őszi pálcán
ott lengett a zsebkendője.

Vetettem én - Sári látta:
égbe, földbe szállt az árpa -
ki látott már máskor olyat?
Varázs volt ott: lángbarázda,
s csupa ismeretlen új fény.
Csuda nap volt, csodálatos!
S micsoda tündér alkonyat!

csuda, mi a nyárba átfolyt.
S: ó, milyen nagy aratás volt!
Kincs volt, amit ég s föld adott -
Sári vagy gyűjtött vagy táncolt.
S aztán, amikor nyomtattunk:
az a varázslatos árpa,
mint a jegygyűrűnk, ragyogott.

Hatvanas évek

Lyányokkal való játszadozás

Mint piros, kék, zöld nagyszemű madarak
röppennek bé előttem a kapun;
mákot kapálnak nagy darab
közös földön; kavargó virágok,
talpukat megtörlik keserű lapun,
s nyelvük szinte egyszerre öltik rám:

tíz kicsi piros tű s engem szúr, mind a tíz;
hallották apámról, hogy jó vére maradt rám.
- Hm! zab-szőke fejűek! Várjatok csak lányok!
De becsapódik a kapu: umm!
Másként a legszőkébbet megharapnám.
...Játszadozó lányok, nem ugranak, csak ha
látják, hogy a lángon nagyon lobog a víz,
vagy ha túl nagy már a birsalma fattya.

1960

Piros bor ének

Asztalomon piros bor. Egy szép lány
már cserélte is egyszer az üres üveget;
kiszolgál; kicsit felsírósan néz rám -
vagy nem jól láttam? szemöldöke szénjét
néztem, nem a lángot, a hosszú tekintetet?
Kislány, ha piros boraimat bánod,
legyen: én a bort elcserélem;
pattogjon az üveg, de aztán -
úgy élj! -: valamennyi ábránd volt
s él szemed éjén, pazarold mind én rám.
Kevés ábránd kevés a csókok édenében;
százszorozd meg százszor. Még annyi se elég ám.

1960

Öreg faluban öreg ember

Falujában öreg ember,
csak a kert végén mereng el.
Kertje végén, de még ott is
kell a kisszék, kell a bot is.
Úgy üldögél, rossz a lába,
lábafeje nagy bubába.
Hallgatja a falu hangját
s kis kínjai elaltatják.
Arcára a nap pírt csókol.
Szundít. Rövideket horkol.
S mit ér a meggyfa-pipaszár,
ha végig foly rajta a nyál.

1960

Ijesztő távolság

Olyan dallamot tud, mit én meg nem értek.
Dél a világom, hol nincs hazája jégnek.
Égre síró lágy, édes fuvolák,
bolyongó szél hangja a lomb alatt,
ezeréves falusi nyögések;
ha suttognak éjjel a méla fák
s égvillogás este a puszták mezőin,
ezek az enyéme: hangjaim, erőim.

Bánata is olyan, mi távoli nékem:
magának való kín éjjek éjjelében.
Nem hallottam róla, csak odaát
egy másik osztály kicsit beteges
sírásában; abban a zenében,
mit agyonkínzott zongorájuk ad.
Más dallam, más idegű és más álmú
ő: ismeretlen, ijesztő távolságú.

1961

Nagy példa

Megemlítem most Kóra Pált,
Koszor Miskát, Boltos Imrét,
s Bonkot, ki hajóra szállt,
s elköszönt örökre innét;
Koszor valami jóra várt,
Kóra elitta az ingét,
s Boltos? Ámulj. Alig hinnéd,
dalolt, álmodott és pipált.

Körözsők csendjéből való
négy példa, ím... s holnap se lesz
másként: négy közül egy a jó.
Igyál, várj, de magadra vess,
ha nem látod... Visz a hajó?
Bolond, ki más utat keres.
A nagy példa, figyeld meg, ez:
álom, füst, dal és pipaszó.

1962

Dalomi révnél

Három őszön raktam kunnyót,
Cárán-földön, nádból valót,
s bíz az hajléknak csak gúny volt.
Esőszagú belsejében
nem pengette az ujja a sót.
Sovány voltam benne, mint a...
s görbe, mint az újhold.

Körül kerek magányosság,
éjjel pislak kis tüzelés;
ujjaim a lángok mosták,
s alá dohos galléromnak
jeleket írt a zöld penész.
És volt úgy, óh... akkor volt, hogy
rám, rám dőlt a kék magosság.

S néha volt akkora éjféli,
elveszett benne a csillag,
s riasztóbb volt véres rémnél,
ahogy a karámkarókon
nyers, nagy birkabőrök ingtak.
Lent meg a Körözs vize sírt;
Ott folyt a dalomi révnél.

Hatvanas évek

Szép értelme földi dolgainknak

Esteledett, de volt valami béna
ragyogás még, s átütött a fákon
s úgy szórta szét elmulandó fényét,
és úgy aludt ki - emlékszel-é Éna? -
koronaként nagy hajkoronádon.

Aztán már csak árnyak vándoroltak
velünk, meg enyhülten sírt egy esti ének,
valaki dalolta messze hallón,
meg te dúdoltad - nekem, meg mennyboltnak -
földi dolgaink szép örök értelmét.

Hatvanas évek

Kislócán ülök...

Kettétört ragyogás, esti ború.
Ülök a kislócán merengve.
Szívemben nincsen háború.
Sorsom tanított türelemre.

Átkozóimtól távol vagyok,
gyűlölőimtől egyre messzebb,
új fiúk ők, kis selyp magyarok
emlék nélkül, és mégis legszebb

emlékeinket elorozva:
nagy elméink lángkoszorúját
hajukba tűzik, kóc és bodza
közé a nép eleven búját.

Kislócán ülök elmerengve.
Szívemből eltűnt a háború.
S mégis arcomra, vén fejemre
e dicsőült selypek gúnya hull.

1962

Telelő ember

Álmaimban megszépítettelek,
s szépségeddel húztam át a telet.
Jött a tavasz, megszépült az élet,
s megette a te téli szépséged.

De, hogy egyre fogy élet és óra,
a tavasz se vált mindig valóra.
Akkor újra megszépítettelek...
És azóta nincsenek csak telek.

Se alakunk, se arcunk nem volt, de...

Mikor az ős-Szellem
a teremtés lázában reszketett
és még nem voltak a világok helyén
csak fehér ködök, és mozdulatlanság
és ember-előtti csend: az ősgondolatban
már akkor ott voltunk: én, te, ő;
még se alakunk, se arcunk nem volt,
de a világegyetem mélyébe
bepólyálva előbb éltünk mi, mint a csillagok.

1963

Kórótűz
kegyetlen csillagok alatt

Ki tudja, hogy milyen vigasztaló
egy kórókúp,
mit otthagytak ősszel
és ellepte a hó
kinn a pusztán,
s nem vezet hozzá semmi út;
láttára csak a szűrben kóborló
felejt el a földi bút,
és csendes, sírós hálafélét mond
az égnek, mert kegyetlen
bizonyosság a tél:
hóból van a falomb.

Körül már szürke,
lila és veres az ég
s a három szín, ha egymásba olvad:
közeledik az este,
belebúvik a szűrbe
a szél, hidegét
elküldi a messzeség
és megfagy
a boton a kóbor ujj;
ha volna lyuk le a föld melegébe,
lehúnyt szemmel is belebújna,
a gyökerek örök éjjelébe.

Ki tudja, hogy a csillagok,
ha gyúlladnak télen, éjjel,
és nincs az eldobott
emberfiának
enyhhelye más a nagyvilágon,
csak a sík: hogy mily jó az, ha kórótűz ragyog,
ha csak annyi is, mit elföd a tenyerével,
s még kenyeret is piríthat, szegény, a lángon:
ha árva is a lélek, akkor nem annyira sajog.
Ha másé is a kóró: vándor nem élt még soha,
ki ne gyújtott volna tüzet; a tűz
a szomorú, furcsa, átkozott, kedves élet,
s az élethez a kóbornak is van jussa és joga.

Ki tudja, ha odafagy a
földhöz a csizma talpa,
és a sovány hát
keserűen meggörbül
és megóhajtja
a meleg szegletet;
hogy mily vigasztaló egy mély árok,
s mily kedves otthon a híd alja.

Ilyenkor a félfagyott, beteg
testben a lélek álmodt
lát: a halál az égbe csalja,
s a szegény, jogtalan kivetett
távolodó szán csengőit hallja,
és mosolyog. Repíti a káprázat.
Lám, nem nagy dolog az élet:
álmodni kell. A híd alatt hiába lázad.
Jobb, ha sipkáját fülig húzza
s marad az álmok betegének?
Akinek van a világon komoly útja,
a híd alatt úgyis felébred,
és zsiborgó lábbal
tántorog tova
az emberek közé, és:
nem ismeri meg senki soha,
hogyan ki volt: egybe olvad a téli nagyvilággal.

Mumm mezejétől délre
kint Singa-laposán,
mily szomorú volt jégsírijában a Csigla.
Még vizet se adott inni,
mert jegét már nem törte be a
csizma sarka; csak dobolt a jég,
de alóla felhallatszott, hogy fut
a víz: élt még a kis folyó.
Partján két roskadó öreg fűzfa aludt,
meg három kórókúp;
és olyan magos volt s olyan hideg az ég,
és kegyetlenek nagyon a csillagok.

*Új Írás, 1965 január, Szép versek, 1965, Mesterek uccája, 1967,
Hét évszázad magyar versei, 1972, 1979, Lovasok opál mezőkön, 1987*

-&-